

Juni 2013

De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag:

Een studie naar het effect van transities, conflict en sociale bindingen in het
gezin op crimineel gedrag

Bachelor thesis Sociologie
Faculteit Sociale Wetenschappen
Universiteit Utrecht

Begeleiding:
Susanne de Goede, MSc
Tweede beoordeling:
dr. Anne Roeters

Een onderzoek door:
Choukri Farahi
Sander van der Smissen

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Met trots presenteren wij onze bachelor thesis: *De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag: Een studie naar het effect van transities, conflict en sociale bindingen in het gezin op crimineel gedrag*. Deze thesis is tot stand gekomen met bloed, zweet en tranen. Vele uren zijn gestoken in literatuuronderzoek, data-analyse, het rapporteren van deze data en het eindeloos schrijven en herschrijven van de tekst. De aanleiding voor dit onderzoek was een, door beide auteurs gedeelde, interesse in crimineel gedrag. Door in deze thesis het concept van sociale bindingen te koppelen aan crimineel gedrag hebben we binnen ons interessegebied toch een onderzoek weten te realiseren vanuit een sociologisch perspectief.

Er zijn enkele mensen die wij willen bedanken voor hun bijdrage in de totstandkoming van ons bachelor project. Allereerst: Susanne de Goede voor haar ondersteuning, begeleiding en aanhoudend optimisme met betrekking tot een goede afloop. Daarnaast willen wij nog onze ouders bedanken die de moeite hebben genomen de grote lappen tekst door te lezen en te controleren op taal- en spelfouten.

We wensen U veel leesplezier toe.

Abstract

In deze thesis is onderzocht hoe sociale bindingen in het gezin samenhangen met crimineel gedrag. Onderdelen van deze sociale bindingen zijn transities in de familiestructuur, scheiding, ouderlijk conflict en familieconflict. Dit zal worden onderzocht aan de hand van de sociale bindingen theorie van Hirschi en de informele sociale controletheorie van Sampson en Laub. Deze stelt dat crimineel gedrag te verklaren is aan de hand van de mate en de kwaliteit van sociale bindingen en de mate van informele sociale controle. De onderzoeksvraag luidt: *'Hoe zijn transities in de familiestructuur, de mate van conflict en de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin van invloed op crimineel gedrag?'* De dataset die is gebruikt om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is de Netherlands Kinship Panel Study (NKPS). De gebruikte data zijn afkomstig uit wave 1 van dit longitudinale onderzoek en bevat een N van 8150 respondenten. Er zijn vijf hypothesen opgesteld om verbanden tussen, enerzijds sociale bindingen en de verschillende onderdelen hiervan, en anderzijds crimineel gedrag te voorspellen. Aan de hand van t-toetsen, Chi-square toetsen, lineaire- en loglineaire regressiemodellen zijn deze hypothesen getoetst. De gevonden resultaten suggereren dat transities in de familiestructuur en sociale bindingen (significant) direct verbonden zijn met crimineel gedrag. Sociale bindingen fungeren in sommige gevallen als mediërende factor, dit is het geval bij scheiding welke alleen indirect verbonden is met crimineel gedrag. Beide vormen van conflict zijn zowel direct als indirect verbonden met criminaliteit. Concluderend kan men zeggen dat de theorieën niet helemaal opgaan, sociale bindingen zijn niet de enige voorspeller voor crimineel gedrag.

Trefwoorden: Sociale bindingen; gezin; transities; scheiding; ouderlijk conflict; familieconflict; crimineel gedrag

This thesis examines how social bonds in the family relate to criminal behavior. Aspects of these social bonds are transitions in the family structure, divorce, parental conflict and family conflict. This will be examined with the use of the social bonds theory by Hirschi and the informal social control theory by Sampson and Laub. These pose that criminal behavior can be explained through the degree and quality of social bonds and the degree of informal social control. The main research question is: *'How do transitions in the family structure, the degree of conflict and the quality of social bonds affect criminal behavior?'* The dataset that was used to answer this research question is the Netherlands Kinship Panel Study (NKPS). The used data originates from wave 1 of this longitudinal study and counts an N of 8150 respondents. Five hypothesis were formed to predict associations between social bonds and its construct on one hand and criminal behavior on the other. These hypotheses will be tested with use of t-tests, Chi-square tests, linear- and loglinear regression models. The results that were found suggest that transitions in the family structure and social bonds are significantly and directly associated with criminal behavior. Social bonds in some cases acts as a mediating factor. This is the case with divorce, which is only indirectly associated with crime. Both forms of conflict are both directly and indirectly associated with crime. In conclusion one can say that the theories are not fully supported, social bonds are not the only predictor of crime.

Keywords: Social bonds; family; transition; divorce; parental conflict; family conflict; criminal behavior

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Theorie en eerder onderzoek	4
2.1 Sociale bindingen	4
2.2 Crimineel gedrag	4
2.3 Sociale bindingen en crimineel gedrag	5
2.3.1 Sociale bindingen theorie	5
2.3.2 De informele sociale controletheorie	6
2.4 De rol van de familie	6
2.4.1 Transities in de familiestructuur	9
2.4.1.1 Familiestructuur	9
2.4.1.2 Transities	10
2.4.1.3.Scheiding	11
2.4.2 Conflict	11
2.4.2.1 Conflicten tussen ouder en kind	12
2.4.2.2 Conflicten tussen ouders	12
2.4.3 Het mediërende effect van sociale bindingen	14
2.5 Eerder onderzoek naar sociale bindingen en crimineel gedrag	14
2.5.1 De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag	14
2.5.2 De invloed van transities op crimineel gedrag	15
2.5.3 Onderzoek naar conflict in het gezin en crimineel gedrag	17
2.6 Hypothesen	19
3. Data en methoden	20
3.1 Data	20
3.1.1 Steekproef	21
3.1.2 Representativiteit	21
3.2 Variabelen	22
3.2.1 Operationalisering van crimineel gedrag	22
3.2.2 Operationalisering van sociale bindingen	23
3.2.3 Operationalisering van transities	24
3.2.3.1 Operationalisering van scheiding	24
3.2.4 Operationalisering van conflict	24
3.2.4.1 Operationalisering van ouderlijk conflict	25
3.2.4.2 Operationalisering van familieconflict	25
3.2.5 Controlevariabelen	26
3.2.5.1 Operationalisering van leeftijd	26
3.2.5.2 Operationalisering van opleiding	26
3.2.5.3 Operationalisering van geslacht	27
3.3 Methoden	27
4. Resultaten	28
4.1 Beschrijvende statistieken	28
4.2 Verklaringen	31
4.2.1 Hypothese 1	31
4.2.2 Hypothese 2	33
4.2.3 Hypothese 3	33
4.2.4 Hypothese 4	34
4.2.5 Hypothese 5	35
4.2.6 Verdere interpretatie van modellen	36
5. Conclusie	38
6. Discussie	42
7. Referenties	44
8. Appendix	47

1. Inleiding

Criminaliteit is een maatschappelijk probleem dat hoog op de politieke agenda staat. Hoe komt het dat sommige mensen crimineel gedrag vertonen en anderen niet? Wat zijn de factoren die maken dat een persoon crimineel wordt? Dit zijn vragen die de mensheid al eeuwen bezighouden. Een eenduidig antwoord is er nog niet, toch zijn dit vraagstukken waar al veel over is gefilosofeerd. Een verklaring zou kunnen worden gevonden in de anatomie van de "crimineel". Begin vorige eeuw waren er in Italië onderzoekers die probeerden om aan de hand van biologische verschillen een onderscheid te maken tussen criminelen en niet-criminelen (Lombroso, 1918). De wetenschappelijke wereld is echter teruggekomen op deze theorie omdat deze onjuist werd geacht (Yochelson & Samenow, 1976). Een andere invalshoek die halverwege de 20^e eeuw in aanzien groeide legde criminaliteit uit als een rationele keuze, waarbij het individu een kosten-baten afweging maakt (Becker, 1974; Smith & Garnier, 1825). Sommige vormen van crimineel gedrag leveren ogenschijnlijk helemaal niet meer baten op dan kosten, daarnaast zijn er veel mensen die afzien van crimineel gedrag ongeacht de baten die het gedrag zou kunnen opleveren. Deze paradox bracht onderzoekers ertoe om op zoek te gaan naar nieuwe verklaringen voor crimineel gedrag. Vervolgens deed men onderzoek naar de omgevingssfeer als verklaring voor crimineel gedrag. Hirschi (1969) stelde dat de sociale bindingen tussen personen crimineel gedrag beïnvloeden, positieve sociale bindingen werken volgens hem afremmend op crimineel gedrag en negatieve sociale bindingen stimuleren dit gedrag juist.

Het fenomeen sociale bindingen is van groot belang binnen de sociologie. Door middel van deze bindingen bieden mensen elkaar steun, tevens bevorderen ze de sociale cohesie. Cohesie is een van de kernbegrippen van de sociologie en gaat over de mate van verbondenheid binnen een samenleving. Sociale cohesie bestaat op micro- en macroniveau. Bij sociale cohesie op macroniveau wordt gekeken naar cohesie binnen de maatschappij, denk hierbij aan een gezamenlijke taal en geschiedenis (Knol, Maas-de Waal, Roes, 2002). Sociale cohesie op microniveau is bijvoorbeeld de mate van verbondenheid binnen het gezin, de familie of de vriendengroep. Theoretici stellen dat de cohesie op samenlevingsniveau zeer bepalend is voor de mate waarin een beschaafde samenleving kan functioneren (Ultee, Arts & Flap, 1992). Cohesie zorgt ervoor dat leden van deze samenleving zich naar de acceptabele norm gedragen en niet massaal vervallen in normafwijkend gedrag zoals bijvoorbeeld criminaliteit.

Het concept van sociale bindingen wordt ook gebruikt om crimineel gedrag te verklaren. Hoewel het cultuurgebonden is wat men verstaat onder crimineel gedrag, is het fenomeen doorgaans onwenselijk en problematisch. Onderzoekers en filosofen proberen daarom al eeuwen om met behulp van onderzoek en het ontwikkelen van theorieën het fenomeen criminaliteit te verklaren. Door de jaren heen hebben verschillende disciplines verklaringen gevonden voor criminaliteit, gebaseerd op economische-, biologisch/genetische factoren of de sociale omgeving (Dykstra & de Valk, 2007).

Hirschi (1969) werkte het concept van sociale bindingen uit tot de sociale bindingen theorie. Hierin benadrukte hij dat sterke sociale bindingen essentieel zijn om crimineel gedrag te voorkomen. De sociale bindingen theorie van Hirschi werd later door Sampson en Laub (1993) uitgebreid tot de informele sociale controletheorie, die stelt dat er vanaf de kindertijd informele sociale controle op individuen wordt uitgeoefend. Door informele sociale controle zullen kinderen vanaf jonge leeftijd normen en waarden overnemen die hen door de omgeving worden bijgebracht. Wanneer de sociale bindingen veranderen, zal de informele sociale controle veranderen. Dit kan volgens Sampson en Laub leiden tot een verandering in het gedrag en zelfs tot criminaliteit.

De informele sociale controletheorie benadrukt het belang van de rol die de familie speelt in het overdragen van normen en waarden. De familie is een van de meest invloedrijke omgevingen waarin sociale controle plaatsvindt (Sampson & Laub, 1993; McCord, 1993; Hirschi, 1969; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986). Veranderingen of transities in de familiestructuur kunnen de kwaliteit van sociale bindingen negatief beïnvloeden. Het is een traumatische ervaring die alle leden van het gezin raakt en in het bijzonder de kinderen (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). Verschillende studies tonen het belang van transities in de familiestructuur aan. Een scheiding of het verlies van een familielid kan resulteren in een afname in de kwaliteit van de sociale bindingen in het gezin (Krohn, Hall & Lizotte, 2009; Pagani, Tremblay, Vitaro, Kerr & McDuff, 2003). Deze transities in de familiestructuur zorgen voor extra (financiële) stress (Skarðhamar, 2009), een traumatische ervaring (Krohn, Hall & Lizotte, 2009) en vijandigheid binnen de familie (Demuth & Brown 2004). Volgens Farrington (2011) zullen kinderen die opgroeien in een familie met zwakke sociale bindingen en weinig sociale controle vaker crimineel gedrag vertonen. Onze verwachting is dat gezinnen waarin een transitie heeft plaatsgevonden zwakkere sociale bindingen zullen hebben. Dit zal de kans op crimineel gedrag onder haar leden vergroten.

Een andere belangrijke indicator voor zwakke sociale bindingen binnen het gezin is de mate van conflict onder de leden van dit gezin. In deze studie zal daarnaast ook worden onderzocht of de mate van conflict een directe samenhang heeft met crimineel gedrag onder leden van het gezin. Kinderen die opgroeien in een gezin waarin zich veel conflicten afspelen, zullen op verschillende vlakken aanpassings- en ontwikkelingsproblemen ondervinden (Neighbors, Forehand & Bau, 1997). Dit kan op latere leeftijd leiden tot crimineel gedrag (Fergusson & Horwood, 1998; Davies & Cummings, 1994). In de studie van Farrington, Haas & Satar (2004) werd gevonden dat na het controleren van 'conflicten binnen het gezin', de daadwerkelijke transitie minder uitmaakt. Wanneer onderzoek wordt gedaan naar de sterkte van sociale bindingen, is het noodzakelijk om ook de mate van conflict binnen het gezin te onderzoeken aangezien dit duidt op zwakke sociale bindingen. Conflicten in het gezin kunnen bestaan tussen de ouders (Ferguson & Horwood, 1998), maar ook tussen de ouders en het kind (Loeber, Stouthamer-Loeber, 1986). Onze verwachting is dat de sociale bindingen minder sterk zullen zijn in gezinnen met veel conflicten. Dit zal de kans op crimineel gedrag onder haar leden vergroten.

In dit onderzoek zal worden gekeken naar de invloed van de kwaliteit van sociale bindingen in het ouderlijk huis als voorspeller voor crimineel gedrag. Daarnaast zal worden onderzocht of transities in de familiestructuur en conflicten binnen het gezin van invloed zijn op de kwaliteit van de sociale bindingen of dat ze direct samenhangen met crimineel gedrag. De onderzoeksvraag luidt: *‘Hoe zijn transities in de familiestructuur, de mate van conflict en de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin van invloed op crimineel gedrag?’* De eerste deelvraag luidt: *‘In hoeverre is er samenhang tussen conflict en crimineel gedrag?’* De tweede deelvraag luidt: *‘In hoeverre is er samenhang tussen transities en criminaliteit?’* De derde deelvraag luidt: *‘In hoeverre verloopt het effect van transities en conflict via sociale bindingen?’*

Voor dit onderzoek zullen we gebruikmaken van data verzameld in het kader van de Netherlands Kinship Panel Study. Hierbij maken we gebruik van de data uit Wave 1 (Dykstra, Kalmijn, Knijn, Komter, Liefbroer & Mulder, 2005). Aan het NKPS-onderzoek Wave 1 hebben ongeveer 8000 Nederlanders meegedaan. Deze studie heeft als doel om de ‘aard en sterkte van de familiebanden in Nederland’ in beeld te brengen. Hoewel dit panelonderzoek als hoofddoel het in kaart brengen van de familiebanden in Nederland heeft, komen ook enkele vragen met betrekking tot criminaliteit aan bod.

Het onderzoek draagt bij aan de wetenschappelijke kennis door de invloed van de kwaliteit van sociale bindingen, conflicten en transities op crimineel gedrag gelijktijdig te onderzoeken. De sociale bindingen in het gezin zijn in de NKPS uitgebreider onderzocht dan in vergelijkbaar eerder onderzoek. Veel verschillende vormen van sociale bindingen in het gezin worden in deze dataset behandeld. Door naar verschillende vormen van conflict en transities te kijken kan vastgesteld worden of conflict, transities en verminderde sociale bindingen tot crimineel gedrag leiden. Het inzicht in hoe de verschillende onderdelen van sociale bindingen in het gezin zich ten opzichte van elkaar verhouden kan tot kennis leiden die de theorie omtrent sociale controle kan aanvullen.

Daarnaast is deze studie maatschappelijk relevant omdat criminaliteit een groot probleem is waar elke moderne samenleving mee wordt geconfronteerd. Criminaliteit kost de Nederlandse burger veel geld. De overheid besteedt jaarlijks miljarden aan misdaadpreventie en aan de opsporing, vervolging, berechting en bestraffing van criminelen. Daarnaast leidt criminaliteit ook tot immateriële kosten, die betaald worden door de slachtoffers. Dit onderzoek levert een maatschappelijk bijdrage door het uitbreiden van bestaande kennis over het ontstaan van crimineel gedrag. Door onderzoek naar de invloed van conflicten, transities en de kwaliteit van sociale bindingen binnen het gezin op crimineel gedrag kunnen nieuwe inzichten worden verkregen die bruikbaar zijn bij de preventie van criminaliteit. Hierbij kan worden gedacht aan extra steun voor probleemgezinnen om ontsporing van de kinderen te voorkomen en criminaliteit te bestrijden voordat het zich voor doet.

2. Theorie en eerdere onderzoeken

Het belang van de kwaliteit van sociale bindingen in de familie als voorspeller voor crimineel gedrag wordt in de criminologie niet algemeen ondersteund. Toch is er in deze studie voor gekozen om onderzoek te doen naar de invloed van de kwaliteit van sociale bindingen, transities en conflicten op crimineel gedrag. Voordat dit kan worden getoetst is het van essentieel belang om de termen ‘sociale bindingen’ en ‘crimineel gedrag’ nader uit te leggen. Ook zal moeten worden onderbouwd hoe de kwaliteit van sociale bindingen in het ouderlijk huis van invloed kan zijn op crimineel gedrag.

2.1 Sociale bindingen

Sociale bindingen zijn banden tussen mensen op sociaal gebied. Deze bindingen bevorderen de mate van samenhang binnen een samenleving, wat ook wel sociale cohesie wordt genoemd. Dit is een concept dat door een van de grondleggers van de sociologie, Émile Durkheim, verder is uitgewerkt en toegepast op het fenomeen zelfmoord. Het cohesieprobleem is een van de hoofdvragen van de sociologie omdat het de verbondenheid (of het gebrek daaraan) op samenlevingsniveau probeert te verklaren. De integratietheorie van Durkheim stelt dat normen en waarden van collectieve of intermediaire groeperingen binnen de samenleving door individuen worden geïnternaliseerd. Naarmate het individu beter geïntegreerd is in zulke groeperingen zal het eerder de normen en waarden van de groep overnemen (Ultee, Aarts & Flap, 1992). Volgens Durkheim zullen individuen die geen sociale bindingen hebben met intermediaire groeperingen in het meest extreme geval kiezen voor zelfmoord (Durkheim, 1897). Van belang bij de persoonlijke keuze voor zelfmoord zijn niet alleen de mate van integratie in intermediaire groeperingen maar ook de heersende groepsnormen en waarden. Ook stelt Durkheim dat een afnemende mate van cohesie en integratie in de samenleving bij een individu kan leiden tot een sociaal isolement. Als de cohesie verdwijnt en leden van de samenleving steeds meer geïsoleerd raken, spreekt men van anomie. In een anomische samenleving worden de normen en waarden die op samenlevingsniveau bestaan niet nageleefd door de leden van deze samenleving. Dit resulteert in een grotere vrijheid om misdaden te begaan, omdat er dan geen sociale controle of solidariteit meer is. Sociale controle in de vorm van navolging van samenlevingsnormen is nodig om normovertreding, zoals criminaliteit tegen te gaan (Merton, 1938).

2.2 Crimineel gedrag

Uitingen van crimineel of deviant gedrag vinden volgens onderzoekers hun oorsprong in verschillende gebieden. Waar in het verleden voornamelijk werd gekeken naar biologisch/genetische of economische aanleidingen, is er een groeiende interesse in de invloed van de omgeving (Sampson & Laub, 1993). Ondanks vergelijkbare omstandigheden vertoont niet ieder mens crimineel gedrag. Daarom is er de eerstgenoemde wetenschappelijke stroming die probeert aan de hand van biologische verschillen tussen mensen verschillende vormen van afwijkend, deviant en zelfs crimineel gedrag te verklaren. Diverse onderzoeksgebieden linken crimineel gedrag aan biologische of genetische

kenmerken. Zo zijn er onderzoekers die aantonen dat verschillende genetische kenmerken gekoppeld kunnen worden aan een verhoogde kans op agressief gedrag of lage zelfcontrole (Moffit, Ross & Raine, 2011). Ook werd crimineel gedrag vaak in verband gebracht met erfelijkheid, de grondlegger van deze ideologische stroming is Lombroso. In het begin van de 20^e eeuw onderzocht hij duizenden overleden gevangenen, en naar aanleiding van deze onderzoeken concludeerde hij dat criminaliteit een aangeboren afwijking is en dat criminelen doorgaans te herkennen zijn aan fysieke kenmerken (Lombroso, 1918). Deze uitspraken leidden tot veel kritiek vanuit de medische en de sociologische wereld (Yochelson & Samenow, 1976).

De tweede categorie beschouwt criminaliteit als een kosten-batenafweging, waarbij een individu crimineel gedrag zal gaan vertonen als voor hem de baten van het gedrag zwaarder wegen dan de kosten. Deze visie op criminaliteit komt voort uit de rationele keuzetheorie (Smith, 1825), die ervan uitgaat dat mensen hun keuzes baseren op rationeel denken. Hierbij zullen ze een afweging maken tussen verschillende keuzemogelijkheden en kiezen voor de optie die voor hen zelf het gunstigste is. Als de overheid criminaliteit zwaar bestraft, stijgen de kosten voor het gedrag. Wanneer individuen vinden dat de baten van hun criminele gedrag niet opwegen tegen de kosten (straf) die ze hier mogelijk voor moeten betalen, zal worden afgezien van crimineel gedrag (Becker, 1974).

De derde categorie bekijkt crimineel gedrag vanuit de omgeving. Vroeger waren belangrijke omgevingsfactoren meer meso- of macro-gestructureerd. Voorbeelden hiervan zijn sociale klasse, mobiliteit en (etnische) samenstelling van buurten. Sinds de introductie van de algemene sociale controletheorie van Hirschi (1969) en de uitbreiding daarop door Sampson en Laub (1993) is er een grotere aandacht voor (informele) sociale controle van de omgeving en de effecten daarvan op delinquentie en criminaliteit.

In de criminologie wordt algemeen geaccepteerd dat crimineel- of delinquent gedrag sterk gebonden is aan leeftijd. De age-crimepiek ligt aan het eind van de adolescentie. Een groot deel van alle criminele activiteit wordt maar door een kleine leeftijdscategorie gepleegd. Hoewel sommige adolescenten al vrij snel na hun adolescentie een sterke afname in crimineel gedrag vertonen, is er een groep die delinquent gedrag zal blijven vertonen gedurende de gehele levensloop (Moffit, 1993).

2.3 Sociale bindingen en crimineel gedrag

2.3.1 Sociale bindingen theorie

Het concept van sociale bindingen werd door Travis Hirschi uitgewerkt tot de sociale bindingen theorie (Hirschi, 1969). Hirschi was de eerste die deze sociale bindingen koppelde aan crimineel gedrag. Later ontwikkelde deze theorie zich tot de sociale controletheorie, een belangrijke theorie voor deze studie. Sociale bindingen bestaan volgens Hirschi uit een aantal kernelementen: *verbondenheid met de familie*, toewijding aan sociale normen en instituties (zoals school en werk), betrokkenheid bij activiteiten en tot slot de acceptatie dat bovengenoemde elementen belangrijk zijn. Hirschi noemt de adolescentie een van de meest kritieke momenten in een mensenleven. Hij is van

mening dat sterke positieve sociale bindingen noodzakelijk zijn om crimineel gedrag bij adolescenten te voorkomen. Daarnaast stelt Hirschi dat blootstelling aan negatieve sociale banden en crimineel gedrag kan leiden tot een overname van dit criminele gedrag (Hirschi, 1969). Daarom moet er volgens Hirschi worden gekeken naar de aanwezigheid en de sterkte van sociale bindingen om crimineel gedrag te voorspellen. Individuen met zwakke sociale bindingen hebben een verhoogde kans om crimineel gedrag te vertonen en omgekeerd is er een lagere kans op crimineel gedrag onder individuen met sterke sociale bindingen.

2.3.2 De informele sociale controletheorie

De beschreven controletheorie van Hirschi is later door Sampson en Laub (1993) uitgebreid. Net als Hirschi erkennen zij het belang van omgevingsfactoren (zoals werk en familie) die controlerend werken op het criminele gedrag. Hoe meer controle er plaatsvindt, hoe kleiner de kans dat er crimineel gedrag ontstaat. De sociale controletheorie beschreven door Sampson en Laub (1993) richt zich voornamelijk op *informele sociale controle*. Dit is de controle die vanaf de kindertijd uitgeoefend wordt op individuen door hun omgeving. Informele controle is niet hetzelfde als formele controle, bij formele controle gaat het om sociale onderdrukking of controle door politie en/of justitie om crimineel gedrag af te remmen. Bij informele sociale controle is geen continue aanwezigheid van daadwerkelijke fysieke controle. Interne gevoelens als angst om iemand teleur te stellen, de overname van normen en andere indirecte mechanismen vervullen hierbij de controlerende rol: “...*the social controls that emerge from the role reciprocities and structure of interpersonal bonds linking members of society to one another and to wider social institutions such as work, family, and school*” (Sampson & Laub, 1993, p. 18). Een belangrijke toevoeging van Sampson en Laub aan de sociale controletheorie is het inzicht dat de mate van informele sociale controle door de tijd heen kan veranderen. Waar andere onderzoekers zich voorheen voornamelijk concentreerden op adolescenten, is deze theorie toepasbaar op ieder moment in de levensspanne van het individu. Op ieder moment in het leven van een individu kan een verandering van sociale bindingen (en dus een verandering in informele sociale controle) plaatsvinden. Deze verandering kan leiden tot een verandering in het gedrag van het individu. Een verandering van sociale bindingen in de kindertijd kan het gedrag van het kind blijvend veranderen, des te meer omdat het gezin in deze periode de belangrijkste omgevingsfactor is (Sampson & Laub, 1993; Hirschi, 1969).

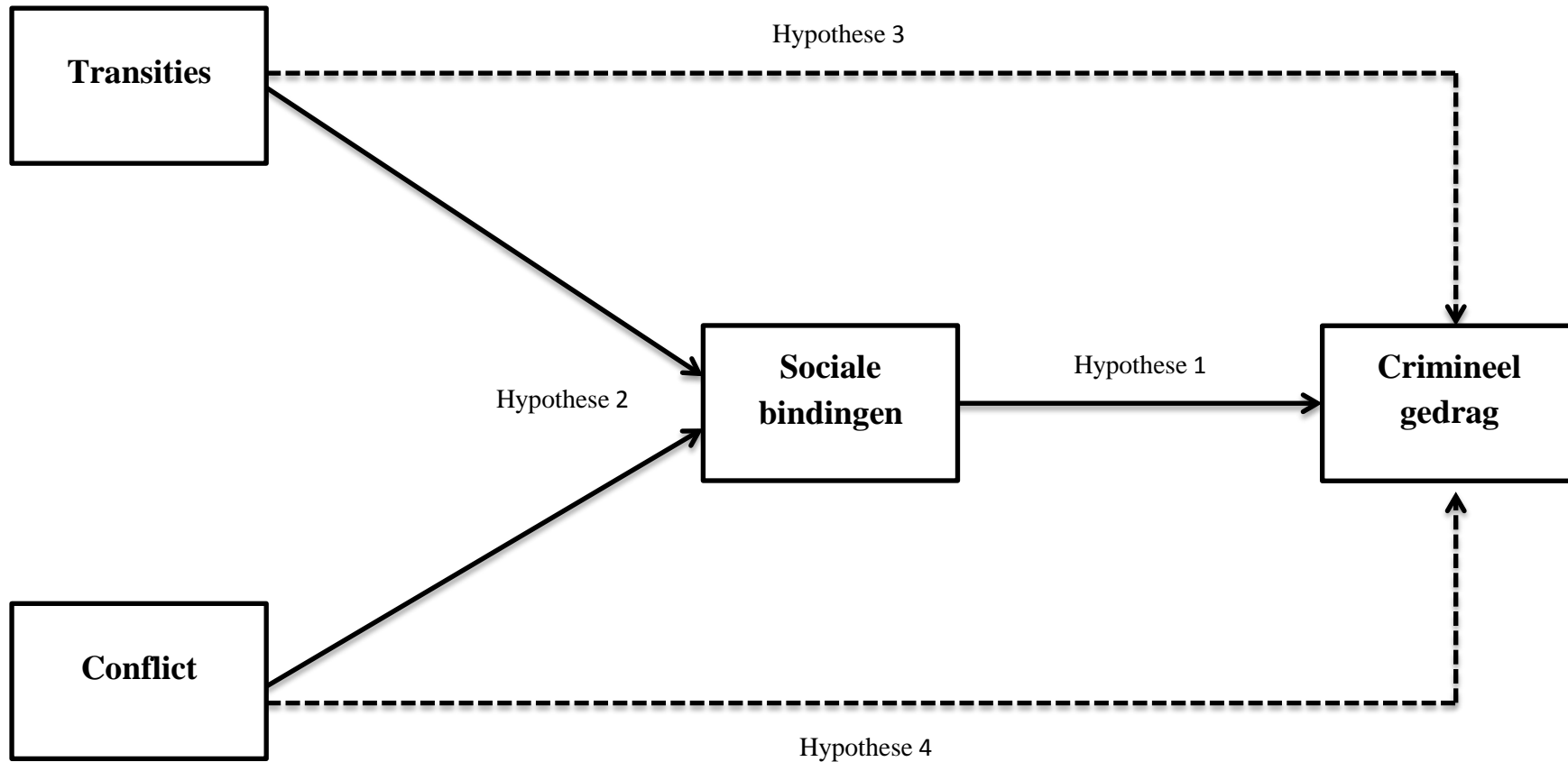
2.4 De rol van de familie

Onderzoekers die (informele) sociale controle als belangrijke indicator zien voor crimineel gedrag erkennen ook het belang van de rol van de familie. Familie is een van de meest invloedrijke omgevingen waarin sociale controle plaatsvindt (Sampson & Laub, 1993; McCord, 1991; Hirschi, 1969; Loeber & Stouthamer-Loeber, 1986). Vooral in de periode vanaf de kindertijd tot aan de adolescentie, waar de peer group belangrijker wordt, is het gezin een belangrijke voedingsbodem voor normontwikkeling en sociale controle (Sampson & Laub, 1993).

Hoewel men in de kindertijd nog niet van crimineel gedrag spreekt, is informele sociale controle sterk verbonden met enerzijds normaal of anderzijds deviant gedrag. Veel van de vormen van deviant gedrag ontstaan in de kindertijd. Omdat deze kunnen aanhouden en met de tijd zelfs verergeren (Moffit, 1969), is het gezin een interessegebied voor onderzoek naar criminaliteit. Verschillende gezinsfactoren kunnen crimineel gedrag voorspellen. Kinderen die opgroeien in families die gekenmerkt worden door zwakke sociale bindingen en een lage mate van controle, zullen vaker delinquent gedrag vertonen (Farrington, 2011). De informele sociale controletheorie beschouwt deze zwakke sociale bindingen als een verminderde mate van informele sociale controle. Waar de controle laag is bestaat er een vergrote kans op crimineel gedrag. De eerste hypothese luidt daarom: *‘Individuele die uit een gezin komen met zwakke sociale bindingen zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* (zie figuur 1).

Belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin zijn onder andere ‘transities in de familiestructuur’ (Dykstra & de Valk, 2007) en ‘conflict’ (Neighbors & Forehand, 1997). Bij een transitie in de familiestructuur veranderen de sociale bindingen in een gezin. De banden in het gezin kunnen verdwijnen, bijvoorbeeld bij het overlijden van een gezinslid. Ook kunnen de banden verslechteren doordat leden van het gezin uit elkaar gaan, zoals bij een scheiding of een uithuisplaatsing het geval is. Transities kunnen het gevolg zijn van kwalitatief zwakke sociale bindingen, de gezinsband is dan dermate laag dat deze verbroken wordt. Conflict binnen het gezin is een indicatie voor zwakke sociale bindingen omdat er conflictsituaties ontstaan tussen de leden van het gezin. Uit deze aannames volgt de tweede hypothese: *‘Transities en conflicten leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin’* (zie figuur 1).

Figuur 1. Schematische weergave van de hypothesen.

∞ Hypothese 5 — = direct verband
 - - - = indirect verband

2.4.1 Transitie in de familiestructuur

Familiestructuren en veranderingen hierin kunnen op verschillende manieren de kwaliteit van sociale banden verminderen. Hirschi (1969) stelt dat het puur de band tussen de familieleden is die het criminele gedrag voorspelt, ongeacht de familiestructuur. Deze informatie in acht nemend zou een éénouder- of pleeggezin net zo goed moeten kunnen voorzien in delinquentie-remmende sociale controle als het intacte familiemodel (Mack, Leiber & Featherstone, 2007). De structuur van de familie wordt in sommige onderzoeken echter gezien als een directe indicator voor crimineel gedrag (Haas, Farrington, Killias & Satar, 2004; Krohn, Hall & Lizotte, 2009; Loeber, Stouthamer-Loeber, 1986; McCord, 1991). Dit is in navolging van de bevinding van Nye (1958) dat jeugddelinquentie voornamelijk een product is van 'broken homes', ofwel gezinsstructuren die niet intact zijn.

2.4.1.1 Familiestructuur

Het intacte familiemodel met twee ouders wordt gezien als de best functionerende structuur om kinderen in op te voeden en om crimineel gedrag te voorkomen (Nye, 1958; Haas, Farrington, Killias & Satar, 2004). Bij andere onderzochte familiestructuren zijn de familiemodellen waarin een ontwrichting heeft plaatsgevonden significante voorspellers voor een verhoogde kans op crimineel gedrag. Eenoudergezinnen zijn minder goed in staat om crimineel gedrag te voorkomen. Hierna volgen familiestructuren waarbij het kind wordt opgevoed door pleegouders of andere familieleden dan de ouders. Familiestructuren waarbij kinderen opgroeien in instituten (zoals een weeshuis) zijn het minst effectief in het voorkomen van crimineel gedrag. Deze manier van opgroeien leidt tot het hoogste percentage delinquentie (Haas, Farrington, Killias & Satar, 2004). Brown & Demuth (2004) deden de toevoeging dat het geslacht van de ouder in het eenoudergezin een significant verschil maakt met betrekking tot het voorkomen van crimineel gedrag.

In navolging van controletheorieën wordt echter vaak verondersteld dat criminaliteit ten gevolge van de familiestructuur gemedieerd wordt door andere factoren (Cernkovich & Giordano, 1987). Het is dus niet de structuur op zich die criminaliteit voorspelt maar er is sprake van een onderliggend mechanisme. Gezinnen met één ouder kunnen vanwege een gebrek aan tijd minder voorzien in de behoefte aan affectie en directe supervisie. Ongeacht hoe welwillend of kundig de ouder is, er zal altijd minder tijd beschikbaar zijn voor het kind dan bij een gezin met een intacte familiestructuur (Amato, 1987). De lagere economische positie waarin dit soort gezinnen meestal verkeren is volgens sommigen ook een verklaring voor een verhoogde kans op delinquent gedrag onder de leden van het gezin (Skarðhamar, 2009).

De affectie of kwaliteit van de band tussen ouder en kind is volgens Haas, Farrington, Killias en Satar (2004) een verklaring voor de grotere kans op delinquentie in de verschillende familiestructuren

waar ontwrichting heeft plaatsgevonden. Zij stellen dat weeshuizen en pleeggezinnen minder goed in staat zijn om kwalitatief sterke banden op te bouwen met de kinderen. Hierdoor zullen deze kinderen als ze ouder zijn vaker crimineel gedrag gaan vertonen (Haas, Farrington, Killias & Satar 2004).

2.4.1.2 Transitie

De banden in de familie kunnen veranderen of verdwijnen. Op deze manier verandert de structuur van het gezin, dit worden familietransities genoemd. Voorbeelden van dit soort transitie zijn het verlies van een gezinslid, scheiding of hertrouwen. Veranderingen in familiestructuur zijn vrijwel altijd negatief voor de leden van het gezin. Het is een traumatische ervaring die effect heeft op alle familieleden en vooral op de kinderen (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). Bij deze transitie is de leeftijd waarop kinderen worden geconfronteerd met de gebeurtenis van belang voor het voorspellen van crimineel gedrag (Pagani, Tremblay, Vitaro, Kerr & McDuff, 2003). Er zijn verschillende theorieën die verklaren hoe transitie tot verhoogde stress, vermoeilijkt familieleden en zelfs tot crimineel gedrag kunnen leiden. Deze theorieën zijn onder te verdelen in drie perspectieven; traumatheorie, spanningen- en hulpbronnentheorie, en levenslooptheorie. De traumatheorie richt zich op de transitie zelf en het trauma die deze transitie teweeg brengt. Vooral een scheiding of het verlies van een gezinslid kan voor de overblijvende gezinsleden een zeer negatief effect hebben. Dit kan zich uiten in psychologische problemen zoals stress of een depressie (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). Pryor en Rodgers (2001) leggen hierbij de nadruk op verbondenheid tussen familieleden. Vermindering aan verbondenheid ten gevolge van transitie hoeft niet in alle gevallen tot negatieve uitkomsten te leiden zolang de overgebleven familieleden het verlies aan verbondenheid kunnen opvangen (Pryor & Rodgers, 2001).

De spanningen- en hulpbronnentheorie voorspelt de gevolgen en risico's voor kinderen die familietransities meemaken door een balans op te maken tussen goede en slechte spanningen en deze met elkaar te vergelijken (Pryor & Rodgers, 2001). Voorbeelden hiervan zijn sociaal-culturele factoren (sociaaleconomische status van het gezin, kenmerken van de buurt waarin het gezin woont), familie factoren (cohesie en mentale ondersteuning, opvoedingsmethodes) en factoren die afhankelijk zijn van het kind (temperament, genetische samenstelling). De familietransitie kan een verandering brengen in de verdeling van risicofactoren ten opzichte van beschermende factoren. Wanneer er na het opmaken van de balans meer risicofactoren dan beschermende factoren zijn, dan voorspelt deze theorie dat de gevolgen van de familietransities negatief zullen zijn voor het kind (Krohn, Hall & Lizotte, 2009).

De levenslooptheorie erkent dat bepaalde gebeurtenissen in het leven van een persoon zijn gedrag en keuzes zullen beïnvloeden. Problemen die elkaar opvolgen zullen elkaar beïnvloeden en kunnen de levensloop van een individu veranderen (Sampson & Laub, 1993; Thornberry & Krohn, 2005). Pryor en Rodgers (2001) maken een onderscheid tussen vier basisprincipes die de levenslooptheorie in aanmerking

neemt: de plaats en tijd waar het kind in opgroeit, het moment waarop bepaalde gebeurtenissen plaatsvinden in het leven van een kind, menselijk handelen en gekoppelde levens. Het laatste principe houdt in dat verstoringen in het leven van een kind op een bepaald gebied van invloed kunnen zijn op het gedrag van het kind in andere gebieden, zo kunnen problemen thuis het gedrag op school negatief beïnvloeden (Aquilino, 1996; Brown, 2006). De levenslooptheorie stelt dat verstoringen in de familie kunnen leiden tot verstoringen gedurende de gehele levensloop van een jongere (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). De problemen die gepaard gaan met transitie in de familiestructuur kunnen cumulatief oplopen tot probleemgedrag en zelfs crimineel gedrag.

Transities in de familiestructuur kunnen op verschillende manieren van invloed zijn op het gedrag van kinderen. Wanneer kinderen opgroeien in een familie met een verstoorde familiestructuur, kan dit leiden tot verhoogde stress, een lastiger familieleven en in sommige gevallen zelfs tot crimineel gedrag. Dit leidt tot de derde hypothese: *‘Individuele die uit een gezin komen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* (zie figuur 1, p. 8).

2.4.1.3 Scheiding

Niet alle transitie zijn hetzelfde. Transitie zijn veranderingen in sociale bindingen in het gezin en leiden tot veranderingen in de mate van informele sociale controle. Sommige vormen van transitie duiden echter meer op kwalitatief zwakke sociale bindingen dan andere. Scheiding is een specifieke vorm van transitie die heel duidelijk een kwalitatief zwakke binding weergeeft. Bij een scheiding worden de sociale bindingen in het gezin door ten minste één van de gezinsleden moedwillig verbroken. Dit is niet het geval wanneer bijvoorbeeld een ouder overlijdt (Juby & Farrington, 2001). Vanwege het specifieke karakter van deze transitie volgt een sub hypothese. Sub hypothese 3a luidt: *‘Individuele uit gezinnen waarin een scheiding heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* (zie figuur 1, p. 8).

2.4.2 Conflict

Transities in de familiestructuur zoals een scheiding brengen doorgaans veel conflicten met zich mee. Mogelijk kan crimineel gedrag niet verklaard worden door de transitie maar aan de hand van de conflicten die gepaard gaan met de transitie. Krohn, Hall & Lizotte (2009) stellen dat: *“Families that experience changes in their structure often are hostile environments for children and sometimes result in harsh discipline and even abusive behaviors. In turn, an abusive family environment increases the risk of both delinquency and drug use among the children who are subjected to it”* (p.468-469). Een transitie verandert de omgang tussen de gezinsleden en kan zorgen voor een vijandige sfeer, dit kan zich uiten in een verhoogde mate van conflict.

2.4.2.1 Conflict tussen ouder en kind

Conflicten tussen ouders en kinderen zijn een indicator voor zwakke sociale bindingen in het gezin. Het is moeilijk de causale richting tussen ongehoorzaamheid van moeilijke kinderen en het conflict met ouders vast te stellen (Moffit, 1990). Zo is het mogelijk dat een kind steeds ongehoorzamer zal worden doordat de ouders het kind ineffectief opvoeden. Dan is het ineffectief opvoeden van de ouders de oorzaak van conflicten in het gezin. Het is echter ook mogelijk dat het conflict een reactie van frustratie is van de ouders die niet kunnen omgaan met de ongehoorzaamheid van hun kind. Ongeacht de causale richting, falende opvoeding of opvoedingsproblemen bij kinderen kunnen bijdragen aan conflicten binnen het gezin (Moffit, 1990). Conflicten tussen ouders en kind kunnen zorgen voor een vijandelijke sfeer en een lage onderlinge waardering. Dit kan op zijn beurt tot een bepaalde mate van afwijzing leiden. Deze afwijzing vergroot de kans dat het kind op enig punt in zijn leven delinquent of crimineel gedrag zal gaan vertonen (Loeber, Stouthamer-Loeber, 1986).

Inadequate opvoeding als reactie op de ongehoorzaamheid van kinderen kan ouders er toe drijven om harde of inconsequente opvoedingstechnieken te gebruiken. Frequent gebruik van ineffectieve of fysieke straffen kunnen ertoe leiden dat kinderen vergelijkbaar agressief gedrag gaan vertonen (Loeber, Stouthamer-Loeber, 1984). Het inconsequent toepassen van verschillende opvoedingstechnieken bij moeilijke kinderen kan daarnaast ook voor problemen zorgen tussen broers en zussen. Een gevoel van oneerlijkheid kan ontstaan omdat de kinderen worden onderworpen aan andere opvoedingstechnieken (Loeber, Stouthamer-Loeber, 1984).

De negatieve relatie tussen ouder en kind kan zich ook manifesteren op andere gebieden in het leven van het kind en op deze manier indirect voor een grotere kans op delinquent gedrag zorgen. Zo kan een kind dat zich thuis onwelkom voelt er voor kiezen om de thuissituatie te mijden. In veel gevallen zullen deze kinderen in andere gebieden met soortgelijke kinderen in aanraking komen. Door omgang met verkeerde vrienden en de negatieve thuissituatie kan de negatieve spiraal van conflict en vijandelijkheid doorwerken in de schoolprestaties van het kind (Krohn, Hall & Lizotte, 2009), en resulteren in delinquent gedrag.

2.4.2.2 Conflict tussen ouders

Kinderen kunnen echter ook getuige zijn van familieconflicten zonder daar zelf direct bij betrokken te zijn, bijvoorbeeld bij ouderlijk conflict. Conflicten tussen ouders kunnen uiteenlopen van onenigheden tot mishandeling. In psychologische zin ondervinden kinderen hier last van in hun ontwikkeling. Volgens de emotionele zekerheidshypothese van Davies en Cummings (1994) is niet alleen de vijandelijkheid die direct voelbaar is tijdens zulke conflicten problematisch voor de ontwikkeling van het kind. De emotionele onzekerheid over het functioneren van het gezin en de relaties tussen de gezinsleden zorgt

daarnaast ook voor problemen in de ontwikkeling op de lange termijn. Dit kan zich onder meer uiten in delinquent of deviant gedrag maar ook in angsten of overmatig alcohol- en middelengebruik (Davies & Cummings, 1994).

Verschillende vormen van ouderlijk conflict hebben in verschillende mate een effect op de gezinsleden. Daarbij zijn de frequentie en de mate van gewelddadigheid van conflicten tussen de ouders bepalend. Kinderen die getuige zijn van fysiek geweld tussen ouders hebben overduidelijk een vergrootte kans om later delinquent gedrag te gaan vertonen (Fergusson & Horwood, 1998). Als gevolg van blootstelling aan het geweld kunnen kinderen op latere leeftijd moeilijker omgaan met conflictsituaties en heftiger, agressiever of angstiger gaan reageren (Davies & Cummings, 1994). Als kinderen vaak getuige zijn van ouderlijke ruzies kan dit hun zelfbeeld en hun beeld van een normale omgang tussen mensen verstoren. De vijandigheid die gepaard gaat met de interpersoonlijke problemen tussen de ouders kunnen de kinderen overnemen. Op deze manier leren ze foutief hoe ze om moeten gaan met het verwerken van sociale informatie. Kinderen worden minder goed in het herkennen van sociale informatie, wat negatieve invloed heeft op hun kansen om later een gezond sociaal leven op te bouwen. Daarnaast nemen ze ook deze agressieve manier van problemen oplossen over en leren ze geen alternatief voor het oplossen van onenigheden (Rutter, 1994).

Conflicten in het ouderlijk huis kunnen ook leiden tot hechtingsproblemen bij opgroeiende kinderen doordat zij getuige zijn van verstoorde sociale relaties. Als kinderen moeite hebben om zich tijdens de opvoeding te hechten aan personen en om gezonde sociale relaties op te bouwen, kan dit er in het latere leven toe leiden dat ze ook minder goed in staat zullen zijn om te integreren in de peer-group. Dit vergroot de kans dat ze zich zullen voegen bij anti-sociale peer-groups (Rutter, 1994). Integratie in dit soort peer-groups kan leiden tot overname van de groepsnormen met betrekking tot criminaliteit en vergroot de kans op delinquent gedrag (Hirschi, 1969). Dit leidt tot een sub hypothese over conflict in gezinnen. Sub hypothese 4a luidt: *'Individuen uit gezinnen met veel ouderlijk conflict zullen vaker crimineel gedrag vertonen'* (zie figuur 1, p. 8).

Conflict is een indicatie van kwalitatief zwakke sociale bindingen in de familie, ongeacht tussen wie het conflict in de familie plaatsvindt. Kinderen die getuige of slachtoffer zijn van conflicten in de thuissituatie hebben op verschillende vlakken aanpassings- en ontwikkelingsproblemen. Deze problemen kunnen doorwerken tijdens de vorming tot jongvolwassen (Neighbors, Forehand & Bau, 1997). Dit kan zich op latere leeftijd uiten in de vorm van deviant- of crimineel gedrag (Fergusson & Horwood, 1998; Davies & Cummings, 1994). Hieruit volgt de vierde hypothese: *'Individuen uit gezinnen waarin veel conflicten plaatsvinden zullen vaker crimineel gedrag vertonen'* (zie figuur 1, p. 8).

2.4.3 Het mediërende effect van sociale bindingen

De samenhang tussen crimineel gedrag en zowel transities als conflict zijn volgens Sampson & Laub (1993) en Hirschi (1969) toe te schrijven aan de afname van de kwaliteit van sociale bindingen. Deze afname in de kwaliteit van sociale bindingen wordt veroorzaakt door transities in de familiestructuur en conflict in de gezinssituatie. Zij stellen in hun (informele) sociale controletheorie en sociale bindingen theorie dat bindingen (of controle) de voornaamste voorspellers zijn voor crimineel gedrag. Om deze reden is het meemaken van een transitie of conflict op zichzelf geen goede voorspeller voor het verklaren van crimineel gedrag. Het zijn volgens hen enkel de verzwakte sociale bindingen en de verminderde informele sociale controle die het crimineel gedrag kunnen voorspellen. In navolging van deze theorieën is de laatste aanname dat de samenhang tussen zowel transities en crimineel gedrag als conflict en crimineel gedrag geheel verloopt via sociale bindingen, er is dan sprake van mediatie. De vijfde hypothese luidt als volgt: *‘Transities en conflict hebben geen directe samenhang met crimineel gedrag, dit wordt volledig gemedieerd door sociale bindingen’* (zie figuur 1, p. 8).

2.5 Eerder onderzoek naar sociale bindingen en crimineel gedrag

In de inleiding werd al kort ingegaan op eerder onderzoek naar de samenhang tussen crimineel gedrag en sociaal-demografische kenmerken. Sinds de jaren twintig van de vorige eeuw houdt dit onderwerp wetenschappers van verschillende nationaliteiten bezig en is er veel onderzoek naar gedaan. De invloed van kenmerken van het ouderlijke gezin op het delinquente gedrag van jongeren is in recenter onderzoek aan bod gekomen.

2.5.1 De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag

In de literatuur wordt gesproken over een ‘trajectory’, een levenspad dat kan worden beïnvloed door ‘transitions’, bepaalde gebeurtenissen (Elder, 1985). Volgens Sampson en Laub kunnen mensen die als kind op een crimineel levenspad terecht zijn gekomen door middel van sociale banden een transitie doormaken naar een minder crimineel levenspad. Het krijgen van een kind, trouwen of het vinden van een baan zijn hier voorbeelden van (Sampson & Laub, 1990). Dit betekent dat deze theorie niet statisch is, een verandering in de levensloop kan een verandering in sociale controle betekenen.

Sampson en Laub beschouwen sociale banden in de adolescentie als een belangrijke verklarende factor voor veranderingen in criminaliteit gedurende de levensloop (Sampson & Laub, 1990). Deze verwachting werd getoetst met behulp van een longitudinaal onderzoek waarbij twee groepen bestaande uit 500 delinquente en 500 non-delinquente jongens werden gevolgd tussen hun 10^e en 32^e levensjaar. In de studie werden twee proposities gedaan, ten eerste dat antisociaal gedrag in de kindertijd een voorspeller is voor crimineel- en afwijkend gedrag in de adolescentie. Ten tweede dat sociale banden met informele instituties (zoals de familie, de opleiding en op het werk) van invloed zijn op criminaliteit

gedurende de levensloop, ongeacht de delinquente achtergrond van een individu.

De bevindingen met betrekking tot de eerste propositie waren overduidelijk, er is een significante relatie tussen delinquent gedrag in de kindertijd en delinquent gedrag als adolescent. Zo werden respondenten die in hun kindertijd delinquent gedrag vertoonden als adolescent drie tot vier keer vaker opgepakt dan de respondenten die in hun kindertijd behoorden tot de non-delinquente groep. Ook de resultaten voor de tweede propositie kwamen overeen met de verwachtingen van Sampson en Laub, voor zowel de delinquente groep als de non-delinquente groep werd aangetoond dat sterkere sociale banden leiden tot minder crimineel- en deviant gedrag in de adolescentie. De invloed van sociale banden met de familie en met het werk bleken de meeste invloed te hebben op deze afname (Sampson & Laub, 1990).

2.5.2 De invloed van transitie op crimineel gedrag

Krohn, Hall & Lizotte deden onderzoek naar de gevolgen van veranderingen of transitie in de familiestructuur op adolescente leden van deze families (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). De verwachting is dat veranderingen in de familiestructuur een negatieve invloed zullen hebben op de drie belangrijke gebieden in het leven van een adolescent; de familie, school en vrienden (Akers, 1998; Thornberry & Krohn, 2005).

Hieruit volgt de verwachting dat dit negatieve effect de kans op crimineel gedrag vergroot en dat het negatieve effect van veranderingen in de familiestructuur sterker is voor mannen dan voor vrouwen. Met behulp van data van de Rochester Youth Development Study (RYDS), een longitudinaal onderzoek waarin Amerikaanse jongeren tussen hun 14^e en 31^e levensjaar aan 14 interviews meededen, werden deze verwachtingen getoetst. Resultaten laten zien dat negatieve veranderingen in de familiestructuur bij mannelijke adolescenten kan leiden tot een verstoring van het vriendennetwerk, dit kan resulteren in associatie met delinquente leeftijdsgenoten, wat de kans op crimineel gedrag vergroot. De auteurs concluderen dat veranderingen in de familiestructuur zowel een direct als een indirect effect hebben op delinquent gedrag bij adolescente mannen (Krohn, Hall & Lizotte, 2009).

Kolvin, Miller, Fleeing & Kolvin (1988) deden onderzoek naar de sociale- en opvoedingsfactoren die criminaliteitscijfers beïnvloeden. Ze observeerden tussen 1947 en 1980 ruim 1000 gezinnen uit Newcastle in een longitudinaal onderzoek. Een opvallende ontdekking die ze deden is dat jongens die in de eerste vijf levensjaren een scheiding meemaken veel vaker worden veroordeeld door een strafrechter. Bij de groep jongens die een scheiding meemaakt wordt tot het 33^e levensjaar 53% veroordeeld door een strafrechter. Bij de groep jongens die tot hun 5^e levensjaar geen scheiding meemaakt ligt het veroordelingspercentage op 28% (Kolvin, Miller, Fleeing & Kolvin, 1988).

Een soortgelijke bevinding werd gedaan in de Cambridge study, een longitudinale studie naar de ontwikkeling van delinquent- en antisociaal gedrag onder 411 Zuid Londense jongens geboren in 1953. De studie begon in 1961 en loopt nog steeds, de afgelopen twintig jaar staat het onderzoek onder supervisie van David P. Farrington. Onderzoekers vonden dat 60% van de jongens die voor het 10e levensjaar werden gescheiden van minstens één biologische ouder tot het 50e levensjaar op zijn minst één keer werden veroordeeld voor een strafbaar feit. Voor jongens die tot het 10e levensjaar opgroeiden met de biologische vader en moeder lag dit percentage op 36% (Farrington, Coid & West, 2009).

Henry, Moffit, Robins & Earls (1993) deden onderzoek met behulp van de Dunedin studie, dit is een longitudinale studie waarin 1037 baby's geboren in een ziekenhuis in Dunedin (Nieuw Zeeland) vanaf de geboorte in 1972 worden gevolgd. Ze vonden dat van alle familiestructuren de jongens uit een eenoudergezin de grootste kans hebben om veroordeeld te worden voor een strafbaar feit (Henry, Moffit, Robins & Earls, 1993).

Demuth en Brown (2004) maakten in hun onderzoek een onderscheid tussen verschillende typen familiestructuren, een gezin met twee (getrouwde) biologische ouders, een eenoudergezin met de moeder, een eenoudergezin met de vader, de biologische vader met een stiefmoeder en tot slot de biologische moeder met een stiefvader. Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van de 'National Longitudinal Survey of Adolescent Health 1995', een longitudinaal onderzoek onder ongeveer 20.000 Amerikaanse jongeren. Brown & Demuth concluderen dat de criminaliteit het hoogst is in de familiestructuur waarbij het kind opgroeit met alleen de vader, hierna volgen de vader met een stiefmoeder en de alleenstaande moeder. Criminaliteit is het laagst wanneer het kind opgroeit in een gezin met allebei de biologische ouders, ook wel de intacte familiestructuur geheten. De gevonden verschillen tussen de familiestructuren verklaren Brown en Demuth als volgt: "*Ultimately, it is evident from this study that strong controls are essential to preventing adolescent delinquent behavior. Parental closeness coupled with involvement, supervision, and monitoring, attenuate the effect of living in a single-parent (or step) family on delinquency*"(p. 78). De verandering in de familiestructuur leidt volgens hen dus niet direct tot meer delinquentie, maar het gebrek aan supervisie en betrokkenheid van de ouders in een 'verstoord gezin' veroorzaken dit (Demuth & Brown, 2004).

Een resultaat dat in vrijwel alle onderzoeken naar dit onderwerp wordt gevonden is dat kinderen die worden gescheiden van (een van) hun biologische ouders vaker crimineel gedrag zullen vertonen dan kinderen die zijn opgegroeid in een gezin met een intacte familiestructuur.

2.5.3 Onderzoek naar conflict in het gezin en crimineel gedrag

Veel van de onderzoeken die zich in eerste instantie richten op de familiestructuur of transities daarin hebben ook de mate van conflict meegenomen als verklarende factor. Dit komt omdat er in het onderzoek naar criminaliteit en delinquentie een tendens is ontstaan die liep van verklaringen in de familiestructuur (Nye, 1957), via onderzoeken naar scheiding en verlies van een ouder tot onderzoek naar het belang van conflict dat gepaard gaat met een scheiding.

Farrington, Haas en Satar (2004) hebben in hun onderzoek een vergelijking gemaakt tussen de *Cambridge study* en hun eigen longitudinale onderzoek onder meer dan 20.000 Zwitserse legerrekruten. Zij concluderen dat: “...*there is a link between disrupted families and delinquency, but that many pre-disruption variables such as a conflict-ridden family climate may be masked behind this variable*” (Farrington, Haas & Satar, 2004, p. 540). Deze conclusie is gebaseerd op de variabele ‘conflict in het gezin’ die zij hebben toegevoegd aan het onderzoek. Hieruit kwam naar voren dat niet de familiesamenstelling of de mogelijke verstoring (‘disruption’) die hierin heeft plaatsgevonden bepalend is voor crimineel gedrag, maar of het kind uit een gezin met veel of weinig conflict komt.

Andere onderzoeken naar negatieve effecten van conflict binnen de familie zijn grotendeels psychologisch van aard. Zo hebben Davies en Cummings (1994) een meta-analyse gedaan van de belangrijkste literatuur betreffende de invloed van conflict op de ontwikkeling van kinderen en jongvolwassenen, deze meta-analyse omvatte tientallen studies. De voornaamste bevindingen zijn dat conflict tussen ouders een negatief effect heeft op de kinderen die hier getuige van zijn. Ouderlijke conflicten zorgen voor een verminderde emotionele zekerheid bij kinderen, deze onzekerheid uit zich in aanpassingsproblemen. Deze problemen uit zich niet bij elk kind in dezelfde mate, dit hangt samen met factoren als; of het conflict wordt opgelost of niet, frequentie van de conflicten, intensiteit van de conflicten, context factoren en veerkrachtigheid van het kind (Davies & Cummings, 1994).

Fergusson en Horwood (1997) hebben onderzoek gedaan naar een specifieke vorm van ouderlijk conflict, namelijk ‘gewelddadig conflict’. De onderzochte vormen van conflicten liepen uiteen van het uitschelden tot wurgen van de partner. Het onderzoek (*Christchurch Health & Development Study* of kort CHDS) is gehouden in Nieuw Zeeland onder een geboortecohort van 1.265 kinderen, de kinderen zijn longitudinaal gevolgd. De bevindingen zijn dat het waarnemen van ouderlijk geweld voor kinderen directe negatieve effecten heeft. Men verwachtte echter dat het negatieve effect indirect zou verlopen omdat gezinnen waarin ouderlijk geweld plaatsvindt een verhoogd risico lopen vanwege de contextuele omstandigheden. Veel van de gezinnen waarin ouderlijk geweld plaatsvond hadden inderdaad ook correlaties met andere risicofactoren voor criminaliteit zoals sociale en economische achterstand, scheiding, beschadigd familie functioneren, alcoholafhankelijkheid bij ouders, crimineel gedrag door gezinsleden en fysieke of seksuele kindermishandeling. Er zijn echter na controle voor deze factoren nog

steeds significante directe effecten;”*independently of familial and social context, children exposed to high levels of interparental violence during childhood may have been at increased risks of later anxiety, conduct disorder, crime, and problems with alcohol*” (Ferguson & Horwood, 1997, p. 353).

Belangrijk onderzoek naar de relatie tussen ouder en kind als verklaring voor crimineel gedrag is gedaan door Loeber en Stouthamer-Loeber (1984). In dit artikel is er een meta-analyse uitgevoerd van meerdere studies uit verschillende disciplines, voornamelijk sociologisch en ontwikkelingspsychologisch. Studies die worden meegenomen in de analyse zijn onder andere de Glueckstudie (Glueck & Glueck, 1950), gebruikt door Sampson en Laub (1993) voor het vormen van informele sociale controle, en verscheidene studies van Hirschi (1969). Het onderzoek richt zich voornamelijk op de remmende werking die de band tussen ouder en kind kan hebben op delinquentie. Ook richt het onderzoek zich op conflicten tussen ouder en kind. Hoewel het niet de belangrijkste voorspeller voor crimineel gedrag bleek is ouderlijk conflict een significante verklarende voorspeller. Conflicten tussen ouder en kind bleek op een indirecte manier sterk verbonden met crimineel gedrag. Loeber en Stouthamer-Loeber stellen dat conflict tussen ouder en kind heel nauw samenhangt met opvoeding. Opvoeding, of de band tussen ouder en kind, bleek de meest bepalende factor in het verklaren van crimineel gedrag. De mate van betrokkenheid van de ouder, supervisie, discipline en afwijzing bleken de belangrijkste voorspellers. Conflict in het gezin heeft een effect op de manier waarop men het kind zal opvoeden, de opvoeding reflecteert de band tussen de ouder en het kind. Deze band voorspelt vervolgens het criminele gedrag van het kind (Loeber, Stouthamer-Loeber, 1984, McCord, 1991).

2.6 Hypothesen

Voorgaande leidt tot de volgende hypothesen. De hoofdverwachting is dat door kwalitatief slechte onderlinge sociale bindingen (vanwege verminderde sociale controle) een vergroot risico op crimineel gedrag ontstaat. Verschillende aspecten van sociale bindingen in het gezin zullen nog apart getoetst worden. De aanname is dat transities (in het bijzonder scheiding) en conflict (ouderlijk conflict en familieconflict) een indicatie zijn van zwakke sociale bindingen in het gezin. Ook wordt aangenomen dat zowel het meemaken van transities in de familiestructuur als het ervaren van conflicten in de gezinssituatie zullen leiden tot een verhoogde kans op het vertonen van crimineel gedrag. Een volgende aanname is dat crimineel gedrag enkel wordt voorspeld door sociale bindingen, samenhang tussen transities en crimineel gedrag verloopt dan geheel via sociale bindingen. Dit geldt ook voor de samenhang tussen conflict en crimineel gedrag. In figuur 1 (p. 8) zijn de hypothesen schematisch in het conceptuele model weergegeven. Een dikke lijn duidt op de verwachting dat er een direct verband is tussen de variabelen. Bij een stippellijn wordt verwacht dat er een indirect verband is tussen de variabelen.

Hypothese 1: Individuen die uit een gezin komen met zwakke sociale bindingen zullen vaker crimineel gedrag vertonen.

Hypothese 2: Transities en conflicten leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin.

Hypothese 3: Individuen die uit een gezin komen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen.

Hypothese 3a: Individuen die uit gezinnen komen waarin een scheiding heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen.

Hypothese 4: Individuen uit gezinnen waarin veel conflicten plaatsvinden zullen vaker crimineel gedrag vertonen.

Hypothese 4a: Individuen uit gezinnen met veel ouderlijk conflict zullen vaker crimineel gedrag vertonen.

Hypothese 5: Transities en conflict hebben geen directe samenhang met crimineel gedrag, dit wordt volledig gemedieerd door sociale bindingen.

3. Data en Methoden

De data die voor dit onderzoek worden gebruikt zijn afkomstig van de Netherlands Kinship Panel Study. In de eerste paragraaf zullen we uitgebreid ingaan op de totstandkoming van de data en de representativiteit van het NKPS onderzoek. In deze studie zal onderzoek worden gedaan naar de invloed van de kwaliteit van sociale bindingen op crimineel gedrag onder de leden van het kerngezin. Voordat deze verwachting kan worden getoetst is het van essentieel belang om de termen crimineel gedrag, sociale bindingen, transities en conflict te operationaliseren, dit zullen we doen in de tweede paragraaf. Tot slot komt in de derde paragraaf de methode van het onderzoek aan bod, waarin we het analyseplan zullen toelichten.

3.1 Data

Voor deze studie zal gebruik worden gemaakt van data verzameld in het kader van een grootschalig onderzoek naar familiebanden in Nederland. Het onderzoek heet de 'Netherlands Kinship Panel Study' maar wordt afgekort tot het NKPS onderzoek. Dit onderzoek is erop gericht om de aard en sterkte van familiebanden in Nederland in kaart te brengen. Het NKPS onderzoek is een longitudinaal onderzoek en bestaat vooralsnog uit drie waves, de eerste wave liep van 2002 tot 2004, de tweede wave liep van 2006 tot 2007 en de derde wave liep van 2010 tot 2011. In deze studie concentreren we ons op de verzamelde data uit de eerste wave van het NKPS.

Het NKPS onderzoek is om verschillende redenen uniek te noemen, zo is het aantal respondenten relatief hoog met een N van 8150 in de eerste wave. Een ander punt waarop het NKPS zich onderscheidt van soortgelijke onderzoeken is dat de data wordt verzameld met behulp van zowel gestructureerde interviews als diepte-interviews met een meer open karakter, hierdoor wordt zowel kwalitatieve als kwantitatieve data verzameld. De respondenten vormen een panel, dit zorgt er voor dat respondenten gedurende een langer tijdsbestek kunnen worden gevolgd en het geeft het onderzoek een longitudinaal karakter. Ook richt het NKPS onderzoek zich bij het verzamelen van de data niet uitsluitend op individuele respondenten, maar worden ook familieleden van deze respondenten geïnterviewd.

In deze studie zullen de resultaten van twee verschillende vragenlijsten worden geanalyseerd. De eerste vragenlijst die we gebruiken is de 'Primary respondent interview main questionnaire Wave 1', dit is een mondelinge vragenlijst die persoonlijk bij de respondent is afgenomen door een interviewer. Het betreft een Computer Assisted Personal Interview (CAPI) vragenlijst. Het gebruik hiervan heeft vele voordelen, maar als punt van kritiek moet hieraan worden toegevoegd dat het lastig is om een gebruiksvriendelijke papieren versie van een dergelijke vragenlijst te maken. In het NKPS onderzoek heeft men getracht de leesbaarheid en de gebruiksvriendelijkheid te vergroten door enkele lay-out regels

toe te passen. Om de respons-rate te verhogen zijn deze interviews in een later stadium nogmaals voorgelegd aan respondenten die bij de eerste pogingen niet zijn bereikt.

De tweede vragenlijst die we gebruiken voor deze studie is de 'Primary respondent self-completion questionnaire Wave 1'. Omdat interviews veel tijd kosten is er voor gekozen om tijd te besparen door een gedeelte van de data te verzamelen met behulp van vragenlijsten die door de respondent worden ingevuld, deze vragenlijsten werden na het interview aan de respondent overhandigd en ingevuld. Respondenten die niet konden worden bereikt voor het plannen van een interview kregen de 'Primary respondent self-completion questionnaire Wave 1' toegestuurd om zo de 'response rate' te vergroten. Deze vragenlijst richt zich op onderwerpen als 'houdingen over het familie leven' en 'normen en waarden', hier is voor gekozen omdat men van mening is dat deze onderwerpen zich beter laten vertalen naar geschrift.

3.1.1 Steekproef

In het NKPS onderzoek is een hoofdstekproef samengesteld bestaande uit 8150 respondenten, het betreft een random steekproef van individuen uit privé huishoudens in Nederland. De minimale leeftijd voor deelname aan het onderzoek was 18 en de maximale leeftijd was 79 jaar oud. Voor het samenstellen van deze groep is een grote random steekproef gehouden, hierin werden 40.000 adressen in Nederland geselecteerd. Deze adressen bevinden zich verspreid over heel Nederland, dit waarborgt de representativiteit van het NKPS onderzoek. De bewoners van de geselecteerde adressen werden vervolgens benaderd aan de hand van een introductiebrief, hierin stelde de interviewer zich voor en werd uitleg gegeven over de visie die men voor ogen had in het NKPS onderzoek. Vervolgens werden de bewoners van de adressen telefonisch benaderd door de interviewer om een afspraak te maken voor het afnemen van een interview. Het interview vond bij de respondent thuis plaats, tenzij deze aangaf hier geen behoefte aan te hebben. Na het interview werd aan de respondent een schriftelijke vragenlijst overhandigd, deze vragenlijst werd naderhand door de interviewer ingeleverd bij het veldwerk bureau van de NKPS. Om de response-rate te verhogen werd respondenten een kleine financiële vergoeding beloofd.

3.1.2 Representativiteit

De gebruikte dataset is gecorrigeerd om representatief te zijn voor de populatie van Nederland anno 2003. Het corrigeren is gedaan aan de hand van de volgende variabelen: geslacht, leeftijd, type huishouden, regio en mate van urbanisatie. Hierbij werd enkel gekeken naar de populatie steekproef in de leeftijdscategorie van 18 tot 79 jaar oud. Ondanks de grootte van de dataset en het feit dat de respondenten willekeurig zijn gekozen zijn er toch enkele groepen ondervertegenwoordigd. Om dit te verhelpen wordt de data voor deze groepen zwaarder meegewogen.

De eerste groep die duidelijk verschilt van de werkelijke populatie is de verdeling naar geslacht. Mannen zijn met 7 procentpunten ondervertegenwoordigd in de data-sample. Met betrekking tot leeftijd is er een overrepresentatie van mensen in de midden categorieën en mensen uit de jongste categorie zijn ondergerepresenteerd. Wat betreft de samenstelling van de huishoudens zijn thuiswonende kinderen het meest ondervertegenwoordigd. Andere categorieën die niet helemaal overeenkomen met de populatiesample zijn: vrouwen die alleen leven, alleenstaande vaders, getrouwde vrouwen (en ook in iets mindere mate getrouwde mannen) met kinderen en samenwonende vrouwen met kinderen. Voor de urbanisatiegraad zijn het zowel de meest stedelijke als de meest landelijke gebieden ondervertegenwoordigd. Tot slot is op regionaal niveau (noord, oost, zuid en west) het westen duidelijk ondergerepresenteerd en het oosten overgerepresenteerd.

3.2 Variabelen

In deze paragraaf zullen we de operationalisering van de termen die relevant zijn voor ons onderzoek nader toelichten. Ten eerste zullen we de operationalisering van crimineel gedrag behandelen, daarna volgen transitie, conflict en sociale bindingen. Tot slot zullen we de controlevariabelen behandelen. Voor een overzicht van de originele questionnaire- en interviewvragen zie de appendix.

3.2.1 Operationalisering van crimineel gedrag

Het NKPS onderzoek is geen criminologisch onderzoek, hierdoor zijn vragen met betrekking tot crimineel gedrag slechts sporadisch aanwezig. Respondenten zullen in dit onderzoek als crimineel worden beschouwd als ze aangeven met de politie in aanraking te zijn geweest (niet voor een verkeersovertreding) of aangeven door een strafrechter te zijn veroordeeld. In de Primary Respondent self-completion questionnaire Wave 1 vraag 34 wordt aan respondenten gevraagd of ze zelf in aanraking zijn geweest met de politie en/of zijn veroordeeld door een strafrechter. Respondenten kunnen kiezen uit drie antwoorden, waarbij 1 refereert naar *'nooit gebeurd'*, 2 refereert naar *'wel gebeurd – in de laatste 12 maanden'* en 3 refereert naar *'wel gebeurd - langer geleden'*. Respondenten zullen in deze studie worden beschouwd als crimineel als één of beide vragen met een 2 of 3 worden beantwoord.

In deze studie is er voor gekozen om de antwoorden op deze vragen samen te voegen tot de dummy variabele *'crimineel'*, waarbij antwoord 0 refereert naar *'niet crimineel'* en waarbij antwoord 1 refereert naar *'crimineel'*. Alle respondenten die op beiden vragen *'1 – nooit gebeurd'* antwoorden worden aangemerkt als *'niet crimineel'* en krijgen een score van 0 toegekend. Wanneer respondenten voor één of beiden vragen antwoord *'2 – wel gebeurd, in de laatste 12 maanden'* of *'3 – wel gebeurd, langer geleden'* invullen zullen ze worden aangemerkt als *'crimineel'* en krijgen ze een score van 1 toegekend.

3.2.2 Operationalisering van sociale bindingen

In de NKPS is in vraag 6 van de Primary Respondent self-completion questionnaire Wave 1 aan de respondenten gevraagd hoe ze de kwaliteit van sociale bindingen in de familie en binnen het gezin beoordelen. Het gaat om vier stellingen die beantwoord dienen te worden voor ‘mijn familie’ en voor ‘mijn gezin’. Aangezien we crimineel gedrag van de respondent willen verklaren aan de hand van sociale bindingen, is het voor deze studie niet relevant om de sociale bindingen binnen het gezin van de respondent te analyseren. We zullen ons concentreren op de kwaliteit van sociale bindingen in de omgeving waarin de respondent is opgegroeid. Wanneer in deze studie ook onderzoek zou worden gedaan naar het delinquente gedrag van de kinderen van de respondent, was het interessant om de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin van de respondent mee te nemen. Om deze reden zal in dit onderzoek alleen de data met betrekking tot de sociale bindingen van ‘mijn familie’ worden gebruikt om de sociale bindingen van de respondent vast te stellen. De vragen worden beantwoord aan de hand van vijf antwoord categorieën waarbij antwoord 1 refereert naar ‘helemaal mee eens’, antwoord 2 naar ‘mee eens’, antwoord 3 naar ‘niet eens, niet oneens’, antwoord 4 naar ‘mee oneens’ en antwoord 5 naar ‘helemaal mee oneens’. De vier stellingen die relevant zijn voor het meten van sociale bindingen binnen de familie zijn:

1. De banden tussen de leden van mijn familie zijn heel hecht.
2. Onze familie is meer los zand dan een eenheid.
3. We houden elkaar in onze familie op de hoogte van de belangrijkste gebeurtenissen .
4. De leden van mijn familie zijn erg op elkaar betrokken

De tweede stelling is als enige op een negatieve manier gesteld, waarbij antwoord 1 duidt op zwakke sociale bindingen. Bij de andere stellingen duidt antwoord 1 juist op sterke sociale bindingen, daarom hebben we er voor gekozen om de antwoorden op deze stelling te her coderen zodat antwoord 1 refereert naar ‘helemaal mee oneens’ en antwoord 5 refereert naar ‘helemaal mee eens’, hierdoor zijn alle stellingen op een positieve manier gesteld.

Om de onderliggende structuur vast te stellen van de vier vragen naar de kwaliteit van sociale bindingen zullen we een ‘Principal Axis Factoring’ uitvoeren met behulp van ‘rotation oblimin’. Er werd één factor gevonden met een Eigenvalue boven de 1 (Eigenvalue = 2,431), deze factor verklaart voor 60,78% de variantie in de data. Omdat ‘Principal Axis Factoring’ aantoont dat de vier questionnaire vragen met elkaar samenhangen en samengevoegd kunnen worden tot één variabele hebben we een nieuwe variabele ‘*sociale bindingen*’ gemaakt, deze variabele bestaat wederom uit vijf antwoordcategorieën waarbij antwoord 1 refereert naar zeer zwakke sociale bindingen en waarbij antwoord 5 refereert naar zeer sterke sociale bindingen.

3.2.3 Operationalisering van transities

Een transitie in de familiestructuur kan volgens de literatuur leiden tot meer crimineel gedrag onder leden van het kerngezin, dit is het gevolg van zwakkere sociale bindingen binnen het gezin. In deze studie zullen transities in de familiestructuur worden beschouwd als de eerste van twee kenmerken die duiden op zwakke sociale bindingen binnen het gezin. Tevens hebben we er op basis van de literatuur voor gekozen dat we een veel voorkomende transitie in de familiestructuur, namelijk scheiding, ook individueel gaan analyseren. We verwachten dat een scheiding van de ouders een voorspeller is voor zwakke sociale bindingen binnen het gezin die kan leiden tot crimineel gedrag.

In vraag B103 van de ‘Primary respondent interview main questionnaire Wave 1’ wordt aan de respondenten gevraagd of de gezinssituatie is veranderd voordat ze zelfstandig gingen wonen, hierbij hebben ze de keuze uit drie antwoordcategorieën. Antwoord 1 refereert naar ‘ja’, antwoord 2 refereert naar ‘nee’ en antwoord 3 refereert naar ‘woont nog steeds bij ouders thuis’. Vervolgens is een nieuwe dummyvariabele ‘*transitie*’ aangemaakt, waarbij respondenten een ‘0 – geen transitie’ toegekend krijgen wanneer ze vraag B103 met antwoord 2 of antwoord 3 hebben beantwoord. Respondenten die vraag B103 met 1 beantwoorden, krijgen een ‘1 – transitie’ toegekend. Hierdoor is de variabele ‘*transitie*’ veranderd in een dichotome variabele met twee antwoordcategorieën.

3.2.3.1 Operationalisering van scheiding

In vraag B401 van de ‘Primary respondent interview main questionnaire Wave 1’ wordt aan de respondenten gevraagd of de eigen ouders ooit zijn gescheiden, hierbij hebben ze de keuze uit drie antwoordcategorieën. Antwoord 1 refereert naar ‘ja’, antwoord 2 refereert naar ‘nee’ en antwoord 3 refereert naar ‘ouders hebben nooit samen geleefd’. Vervolgens is een nieuwe dummyvariabele ‘*scheiding*’ aangemaakt, waarbij respondenten een ‘0 – geen scheiding’ toegekend krijgen wanneer ze vraag B401 met antwoord 2 of antwoord 3 hebben beantwoord. Respondenten die vraag B401 met 1 beantwoorden, krijgen een ‘1 – scheiding’ toegekend. Hierdoor is ook de variabele ‘*scheiding*’ veranderd in een dichotome variabele met twee antwoordcategorieën.

3.2.4 Operationalisering van conflict

Volgens de literatuur zullen leden van het kerngezin vaker crimineel gedrag gaan vertonen als er zich binnen het gezin veel conflicten voordoen. In deze studie wordt conflict beschouwd als het tweede kenmerk dat duidt op zwakke sociale bindingen binnen het gezin. Ten eerste onderscheiden we conflicten tussen de ouders van de respondent en ten tweede het conflict binnen de familie van de respondent.

3.2.4.1 Operationalisering van ouderlijk conflict

In vraag 610 tot en met vraag 614 van de 'Primary respondent interview main questionnaire Wave 1' beantwoorden respondenten een aantal vragen met betrekking tot *conflicten tussen de ouders*. De vijf stellingen die relevant zijn voor het meten van conflicten tussen de ouders zijn:

1. Hoe vaak kwam het voor dat er felle discussies waren tussen uw ouders?
2. Hoe vaak kwam het voor dat de één de ander sterke verwijten maakte?
3. Hoe vaak kwam het voor dat uw ouders een tijd niet meer met elkaar wilden praten?
4. Hoe vaak kwam het voor dat ruzies bijna uit de hand liepen?
5. Hoe vaak kwam het voor dat uw ouders een tijdje niet meer bij elkaar woonden?

Respondenten beantwoorden deze vragen aan de hand van drie antwoordcategorieën, waarbij antwoord 1 refereert naar 'niet', waarbij antwoord 2 refereert naar 'een enkele keer' en waarbij antwoord 3 refereert naar 'meerdere keren'.

Om de onderliggende structuur vast te stellen van de vijf vragen naar de mate van conflict tussen de ouders zullen we een 'Principal Axis Factoring' uitvoeren met behulp van 'rotation oblimin'. Er werd één factor gevonden met een Eigenvalue boven de 1 (Eigenvalue = 2,191), deze factor verklaart voor 43,81% de variantie in de data. Omdat 'Principal Axis Factoring' aantoont dat de vijf questionnaire vragen met elkaar samenhangen en samengevoegd kunnen worden tot één variabele hebben we een nieuwe variabele '*ouderlijk conflict*' gemaakt, deze variabele bestaat wederom uit drie antwoordcategorieën waarbij antwoord 1 refereert naar weinig conflicten tussen de ouders en waarbij antwoord 3 refereert naar veel conflicten tussen de ouders.

3.2.4.2 Operationalisering van familieconflict

In vraag 4 van de Primary respondent self-completion questionnaire Wave 1 beantwoorden respondenten wederom een aantal stellingen met betrekking tot conflicten binnen de familie. De vijf stellingen die relevant zijn voor het meten van conflicten binnen de familie zijn:

1. Binnen onze familie wordt veel over elkaar geroddel
2. Er is regelmatig ruzie bij ons in de familie
3. Als we allemaal bij elkaar zijn, moet iedereen op zijn tenen lopen
4. Als we bij elkaar zijn, is het vrijwel altijd gespannen
5. Er is veel narigheid binnen onze familie.

Respondenten beantwoorden deze stellingen aan de hand van vijf antwoord categorieën, waarbij antwoord 1 refereert naar 'helemaal mee eens', antwoord 2 naar 'mee eens', antwoord 3 naar 'niet eens, niet oneens', antwoord 4 naar 'mee oneens' en antwoord 5 naar 'helemaal mee oneens'. Een lage score is dus negatief, voor de leesbaarheid hebben we besloten om de antwoordcategorieën om te draaien.

Antwoord 1 refereert dan naar ‘helemaal mee oneens’ en is positief, en antwoord 5 refereert dan naar ‘helemaal mee eens’ en is negatief.

Om de onderliggende structuur vast te stellen van de vijf stellingen met betrekking tot de mate van conflict in de familie zullen we een ‘Principal Axis Factoring’ uitvoeren met behulp van ‘rotation oblimin’. Er werd één factor gevonden met een Eigenvalue boven de 1 (Eigenvalue = 3,027), deze factor verklaart voor 60,54% de variantie in de data. Omdat ‘Principal Axis Factoring’ aantoont dat de vijf questionnaire stellingen met elkaar samenhangen en samengevoegd kunnen worden tot één variabele hebben we een nieuwe variabele ‘*familie conflict*’ gemaakt, deze variabele bestaat wederom uit vijf antwoordcategorieën waarbij antwoord 1 refereert naar weinig conflicten binnen de familie en waarbij antwoord 5 refereert naar veel conflicten binnen de familie.

3.2.5 Controlevariabelen

In deze studie zullen we gaan controleren voor de variabelen leeftijd, opleiding en geslacht. In criminologisch onderzoek wordt algemeen geaccepteerd dat deze factoren een belangrijke rol spelen in het al dan niet vertonen van crimineel gedrag.

3.2.5.1 Operationalisering van leeftijd

In vraag A102 van de ‘Primary respondent interview main questionnaire Wave 1’ vullen respondenten hun geboortedatum in, we hebben een nieuwe variabele ‘*leeftijd*’ gemaakt waarbij we ‘2003 – geboortjaar’ gebruiken om een nauwkeurige indicatie van de leeftijd van de respondent te krijgen ten tijde van het onderzoek.

3.2.5.2 Operationalisering van opleiding

In vraag M104 van de ‘Primary respondent interview main questionnaire Wave 1’ werd aan de respondenten gevraagd wat de hoogste opleiding is die ze met een diploma hebben afgerond. Hierbij kunnen respondenten kiezen uit de volgende tien antwoordcategorieën:

1. Lagere school niet afgemaakt
2. Alleen lagere school
3. Lbo, huishoudschool, lhno
4. Mavo, ulo, mulo
5. Havo, mms
6. Vwo, hbs, atheneum, gymnasium
7. Mbo, kmbo
8. Hbo, kandidaatsexamen
9. Universiteit

10. Postacademisch (bv. notariaat, artsexamen, doctorstitel)

Het betreft hier een ordinale variabele, waarbij 1 refereert naar het laagste opleidingsniveau en waarbij 10 refereert naar het hoogste opleidingsniveau. We hebben deze controlevariabele in de dataset opgenomen onder de naam 'opleiding'.

3.2.5.3 Operationalisering van geslacht

In vraag A101 van de 'Primary respondent interview main questionnaire Wave 1' werd aan de respondenten gevraagd of ze van het mannelijke of het vrouwelijke geslacht zijn, waarbij antwoord 0 refereert naar 'man' en waarbij antwoord 1 refereert naar 'vrouw'. Deze controlevariabele is in de dataset opgenomen onder de naam 'geslacht'.

3.3 Methoden

We zullen de data gaan analyseren met behulp van het programma IBM SPSS Statistics 20. De voornaamste hypothese voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is hypothese 1 (*Individen die uit een gezin komen met zwakke sociale bindingen zullen vaker crimineel gedrag vertonen*). De afhankelijke variabele is bij deze hypothese dichotoom, namelijk crimineel of niet crimineel. Dit betekent dat er een gelimiteerd aantal toetsen mee uitgevoerd kan worden. Ten eerste zal er een t-toets worden gedaan om te kijken of er significante verschillen zijn tussen de twee groepen. Daarna zal er om een indicatie te geven van de voorspellende waarde van sociale bindingen op crimineel gedrag een logistische lineaire regressieanalyse worden uitgevoerd waarbij zal worden gecontroleerd voor leeftijd, opleiding en geslacht. Dit is regressiemodel 1.

De tweede hypothese (*Transities en conflicten leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin*) heeft als afhankelijke variabele de variabele sociale bindingen. Deze variabele is geschikt voor lineaire regressie. De effecten van de variabelen conflict (ouderlijk-, en familie-) en transities (algemeen en scheiding) op sociale bindingen zullen hier worden getoetst. Dit wordt gedaan in regressiemodel 2.

In de (sub)hypothesen 3 (*Individen die uit een gezin komen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen*) en 3a (*Individen die uit gezinnen komen waarin een scheiding heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen*) wordt de relatie tussen criminaliteit en transities onderzocht. Hiervoor is een logistisch lineair regressiemodel nodig, wederom zal er worden gecontroleerd voor leeftijd, opleiding en geslacht. Dit wordt gedaan in regressiemodel 3. Om verdere indicaties van het verband tussen de dichotome variabelen (transitie en scheiding) en criminaliteit te laten zien zal er eveneens gebruik gemaakt worden van Chi-square toetsen en odds ratios. In de (sub)hypothesen 4 (*Individen uit gezinnen waarin veel conflicten plaatsvinden zullen vaker crimineel gedrag vertonen*) en 4a (*Individen uit gezinnen met veel ouderlijk conflict zullen vaker crimineel gedrag vertonen*) wordt de relatie tussen criminaliteit en conflict

onderzocht. Hiervoor is wederom een logistisch lineair regressiemodel nodig, waarbij zal worden gecontroleerd voor leeftijd, opleiding en geslacht. Dit wordt gedaan in regressie model 4. Voor de conflictvariabelen zal ook nog een t-test worden uitgevoerd om te kijken of de criminelen en niet criminelen significant van elkaar verschillen.

Tot slot zal de analyse regressiemodellen bevatten waarin alle variabelen samen worden getoetst. Dit is nodig om een indicatie te geven van de verschillen in effectgrootte en om te controleren. Door te controleren voor sociale bindingen kan ook hypothese 5 (*Transities en conflict hebben geen directe samenhang met crimineel gedrag, dit wordt volledig gemedieerd door sociale bindingen*) worden beantwoord. Dit is regressiemodel 5. Vervolgens zal dit model ook nog worden uitgebreid met de controlefactoren leeftijd, opleiding en geslacht en dit zal uiteindelijk regressiemodel (model 6) opleveren.

Bij logistische lineaire regressie is het niet mogelijk de R^2 statistieken te rapporteren. Dit komt doordat de afhankelijke variabele een dichotome is. Statistici hebben als indicatie voor het meten van verbetering van het model verschillende pseudo- R^2 ontwikkeld. De meest gebruikte hiervan is de Cox & Snell R^2 . Deze geeft echter niet altijd een waarde tussen de 0 en 1 zoals een R^2 bij lineaire regressie zou doen. Daarom kiezen wij ervoor de Nagelkerke pseudo- R^2 te rapporteren. Dit is een aanpassing op de Cox & Snell R^2 die wel waarde van 0 tot 1 geeft. Deze indicatie moet niet opgevat worden als een R^2 maar is wel een indicatie van hoe goed het model past, en in hoe verre er een verbetering is tussen de modellen. Voor een uitgebreide uitleg van deze coëfficiënt zie Nagelkerke (1991).

4. Resultaten

In deze paragraaf zullen de resultaten van de uitgevoerde toetsen worden besproken en weergegeven in figuren en tabellen. Een overzicht van alle beschrijvende statistieken is te zien in tabel 1, de regressies zijn terug te vinden in tabel 2 en 3. Aan de hand van deze resultaten zullen de hypothesen per stuk worden besproken. Tot slot zullen de verschillende relaties worden weergegeven in een conceptueel model.

4.1 Beschrijvende statistieken

Crimineel gedrag

De variabele 'crimineel' heeft een N van 7379 met een minimale score van 0 en een maximale score van 1, waarbij 0 refereert naar 'niet crimineel' en waarbij 1 refereert naar 'crimineel'. In de dataset worden 442 respondenten aangemerkt als crimineel (6%) en 6937 als niet crimineel (94%). De gemiddelde score is 0.06 met een standaardafwijking van 0.237 (tabel 1).

Sociale bindingen

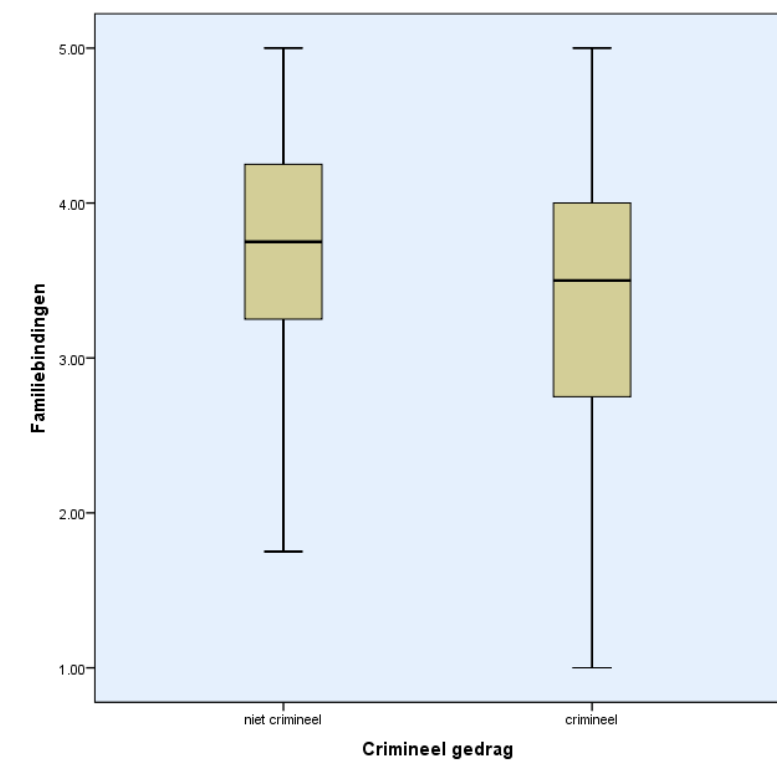
De variabele 'sociale bindingen' heeft een N van 7455 met een minimale score van 1 en een maximale score van 5, waarbij een score van 1 refereert naar zeer zwakke bindingen en een score van 5 naar zeer sterke bindingen. De gemiddelde score voor sociale bindingen is 3.634 met een standaardafwijking van 0.837, 75% van de respondenten scoort minimaal een 3.25 op sociale bindingen (tabel 1). In figuur 2 is een weergave van de scores van de sociale bindingen verdeeld over de groepen: crimineel en niet crimineel te zien.

Tabel 1. Beschrijving van de variabelen.

Variabele	Gemiddelde	Standaardafwijking	Min	Max	Valide N
<i>Controlefactoren</i>					
Leeftijd	47.0746	15.13926	18	80	8161
Opleiding	5.78	2.326	1	10	6981
Geslacht*	0.58	0.493	0	1	8161
<i>Conflict</i>					
Ouderlijk conflict	1.3925	0.43605	1	3	7958
Familie conflict	2.0155	0.75736	1	5	7465
<i>Transities</i>					
Algemeen	0.1768	0.38154	0	1	8161
Scheiding	0.1101	0.31297	0	1	8069
Sociale bindingen	3.6337	0.83731	1	5	7455
Crimineel	0.0599	0.23732	0	1	7379

*.vrouw = 1

Figuur 2. Verschillen in sociale bindingen tussen criminelen en niet criminelen

Transities

De variabele 'transities' heeft een N van 8161 met een minimale score van 0 en een maximale score van 1, waarbij 0 refereert naar 'geen transitie meegemaakt' en waarbij 1 refereert naar 'transitie meegemaakt'. In de dataset geven 1443 respondenten aan een transitie te hebben meegemaakt (17.7%) en 6718 respondenten geven aan geen transitie te hebben meegemaakt (82.3%). De gemiddelde score is 0.177 met een standaardafwijking van 0.382 (tabel 1, p. 29).

De variabele 'scheiding' heeft een N van 8069 met een minimale score van 0 en een maximale score van 1, waarbij 0 refereert naar 'geen scheiding van de ouders meegemaakt' en waarbij 1 refereert naar 'scheiding van de ouders meegemaakt'. In de dataset geven 888 respondenten aan een scheiding van de ouders te hebben meegemaakt (11%) en 7181 respondenten geven aan geen scheiding van de ouders te hebben meegemaakt (89%). De gemiddelde score is 0.11 met een standaardafwijking van 0.313 (tabel 1, p. 29).

Conflict

De variabele 'ouderlijk conflict' heeft een N van 7958 met een minimale score van 1 en een maximale score van 3, waarbij 1 refereert naar weinig conflict tussen de ouders en waarbij 3 refereert naar veel conflict tussen de ouders. De gemiddelde score is 1.393 met een standaardafwijking van 0.436 (tabel 1, p. 29). 75% van de respondenten scoort maximaal een 1.6 op de mate van ouderlijk conflict.

De variabele 'familieconflict' heeft een N van 7465 met een minimale score van 1 en een maximale score van 5, waarbij 1 refereert naar zeer weinig conflicten binnen de familie en waarbij 5 refereert naar zeer veel conflicten binnen de familie. De gemiddelde score is 2.016 met een standaardafwijking van 0.757 (tabel 1, p. 29). 75% van de respondenten scoort maximaal een 2.4 op de mate van familie conflict.

Controlevariabelen

De controlevariabele 'leeftijd' heeft een N van 8161 met een minimale leeftijd van 18 en een maximale leeftijd van 80. De gemiddelde leeftijd is 47 jaar met een standaardafwijking van 15.14 (tabel 1, p. 29), 75% van de respondenten is 35 jaar of ouder.

De controlevariabele 'opleiding' heeft een N van 6981 met een minimale score van 1 en een maximale score van 10, waarbij 1 refereert naar 'basisschool niet afgerond' en waarbij 10 refereert naar 'postacademisch'. De gemiddelde score is 5.78 met een standaardafwijking van 2.36 (tabel 1, p. 29), de groepen 7 (MBO) en 8 (HBO) komen het meeste voor met respectievelijk 22.6% en 22.5% van de respondenten.

De controlevariabele ‘geslacht’ heeft een N van 8161 met een minimale score van 0 en een maximale score van 1, waarbij 0 refereert naar ‘man’ en waarbij 1 refereert naar ‘vrouw’. De gemiddelde score is 0.58 met een standaardafwijking van 0.493 (tabel 1, p. 29), 58% van de respondenten zijn van het vrouwelijke geslacht.

4.2 Verklaringen

4.2.1 Hypothese 1

De belangrijkste hypothese voor het beantwoorden van de hoofdvraag is de eerste hypothese. Hypothese 1 luidt: *‘Individuele die uit een gezin komen met zwakke sociale bindingen zullen vaker crimineel gedrag vertonen’*. De twee groepen, crimineel (N=6872) en niet crimineel (N=435) zouden dan anders moeten scoren op familiebindingen. Een independent samples t-test wijst uit dat de groepen significant van elkaar verschillen ($t = 8,103$ $p < .001$). De niet criminelen (gem=3.6500, SD=0.82159) scoren voor sociale bindingen in het gezin ongeveer 0.34 punten, 95% CI [0.25-0.41] lager dan de criminelen (gem=3.3165, SD=0.99076). In figuur 2 (p. 29) zijn de verschillen weergegeven in een box plot.

Om de relatie tussen de beiden variabelen te testen zijn er ook nog enkele regressieanalyses uitgevoerd. Een overzicht van de verschillende regressieanalyses zijn te zien in tabel 2. In model 1 zijn alleen de sociale bindingen als indicator voor crimineel gedrag toegevoegd. Het effect van sociale bindingen in het gezin op crimineel gedrag was in de verwachte richting ($B = -.412$, $SE = .064$) en significant ($p < .001$). In model 5 zijn de variabelen transities (en scheiding) en conflict (ouderlijk conflict en familieconflict) toegevoegd aan het model. Na deze toevoeging blijft het effect significant ($p < .001$) en in de verwachte richting. De effectgrootte neemt af ($B = -.267$, $SE = .068$). Model 5 is in de laatste regressieanalyse aangevuld met controlevariabelen. Resultaten van deze analyse staan beschreven in model 6 (tabel 2). Het effect van sociale bindingen blijft significant maar het significantieniveau daalt wel ($p < .05$). De effectgrootte van sociale bindingen neemt verder af ($B = -.197$, $SE = .080$). Ook na het controleren blijft de variabele sociale bindingen significant, hieruit kan je concluderen dat de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin en crimineel gedrag samenhangen. Er bestaat een negatieve relatie tussen sociale bindingen en crimineel gedrag. De hypothese veronderstelt dat verminderde sociale bindingen in het gezin kan leiden tot crimineel gedrag. De eerste hypothese kan worden aangenomen.

Tabel 2. Resultaten van de logistische lineaire regressieanalyses: afhankelijke variabele is crimineel (0=nee, 1=ja).

	Model 1			Model 3			Model 4			Model 5			Model 6		
	B	SE	Exp(b)	B	SE	Exp(b)	B	SE	Exp(b)	B	SE	Exp(b)	B	SE	Exp(b)
Constant	1.820	.337	6.171	-1.333	.342	.264	.053	.260	1.054	-2.905	.377	.055	-.061	.560	.941
Sociale bindingen	-.412***	.064	.662							-.267***	.068	.765	-.197*	.080	.821
<i>Transities</i>															
Algemeen				.481**	.152	1.618				.496***	.134	1.642	.435**	.159	1.544
Scheiding				.301	.178	1.352				.305	.163	1.357	.013	.200	1.013
<i>Conflict</i>															
Ouderlijk							.537***	.121	1.712	.422***	.112	1.525	.430**	.131	1.538
Familie							.348***	.072	1.416	.140	.074	1.151	.249**	.085	1.282
<i>Controle variabelen</i>															
Leeftijd	-.037***	.004	.964	-.034***	.004	.967	-.033***	.004	.967				-.033***	.004	.967
Opleiding	-.167***	.025	.846	-.159***	.025	.271	-.162***	.026	.850				-.158***	.026	.854
Geslacht	-1.274***	.118	.280	-1.304***	.118	.853	-1.341***	.121	.262				-1.346***	.123	.260
<i>R-statistieken</i>															
Nagelkerke R ²		.118			.111			.126			.043			.136	

Significantie niveau's * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

4.2.2 Hypothese 2

De tweede hypothese is getoetst met behulp van een lineaire regressie analyse. De hypothese luidt: *‘Transities en conflicten leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin’*. Resultaten van deze analyse zijn weergegeven in tabel 3. De effecten zijn in de veronderstelde richting (negatief), maar zijn niet allemaal significant. Het effect van transities in het algemeen op sociale bindingen is namelijk niet significant gebleken. Scheiding is echter wel significant (B=-.080, SE=.032, p<.05). De significantieniveaus voor conflict zijn hoger. Ouderlijk conflict als voorspeller voor zwakke sociale banden heeft een significant effect (B=-.125, SE =.021, p<.001). Familieconflict als voorspeller was ook significant (B=-.545, SE=.011, p<.001). Het gehele model verklaart voor 27,3% de variantie in sociale bindingen ($R^2 = .273$, p<.001). De tweede hypothese veronderstelt een verband tussen conflict en transitie constructen en familiebindingen en wordt deels ondersteund. Scheiding en conflict zijn goede voorspellers voor zwakke sociale bindingen in het gezin. Bij conflict zijn beide vormen (familie- en ouderlijk conflict) een significante voorspeller voor zwakke sociale bindingen. Bij transities is enkel scheiding een significante voorspeller voor zwakke sociale bindingen, de hypothese kan dus gedeeltelijk worden bevestigd.

Tabel 3. Resultaten van lineaire regressie. Afhankelijke variabele is ‘sociale bindingen’

Model 2		
	B	SE
Constant	4.925	.033
<i>Transities</i>		
Algemeen	-.044	.025
Scheiding	-.080*	.032
<i>Conflict</i>		
Ouderlijk conflict	-.125***	.021
Familie conflict	-.545***	.011
R ²	.273***	

Significantie niveau's * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

4.2.3 Hypothese 3

De derde hypothese bestaat uit hypothese 3: *‘Individuen die uit een gezin komen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* en sub hypothese 3a *‘Individuen die uit gezinnen komen waarin een scheiding heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’*. Om het verband tussen de variabelen te testen zijn Chi-square analyses uitgevoerd. Er

is een significant verband gevonden tussen het wel of niet doormaken van een transitie in de familiestructuur en criminaliteit ($\chi^2 = 55.003$, $p < .001$). Ook scheiding en criminaliteit zijn significant met elkaar verbonden ($\chi^2 = 54.003$, $p < .001$). De kans op crimineel gedrag is 1,672 keer hoger voor respondenten die een transitie hebben meegemaakt ten opzichte van respondenten die geen transitie hebben meegemaakt. Respondenten die een scheiding van de ouders hebben meegemaakt hebben 1,807 keer meer kans op het vertonen van crimineel gedrag dan respondenten die geen scheiding van de ouders hebben meegemaakt.

Om deze hypothese verder te testen is er ook nog een logistische lineaire regressie uitgevoerd (model 3 in tabel 2, p. 32). In dit model zijn algemene transities in de familiestructuur en scheiding getest als voorspeller voor crimineel gedrag. Het effect van transities op crimineel gedrag was in de verwachte richting ($B = .481$, $SE = .152$) en significant ($p < .001$). Het effect van scheiding op crimineel gedrag was eveneens in de verwachte richting maar niet significant. Transities in de familiestructuur hebben een positieve relatie met crimineel gedrag. Tussen scheiding en criminaliteit bestaat geen significante relatie. In de hypothesen wordt gesteld dat transities, in het bijzonder scheiding, leiden tot een verhoogde kans op crimineel gedrag. Hypothese 3 kan worden aangenomen, hypothese 3a kan worden weerlegd. Alleen transities leiden tot een verhoogde kans op crimineel gedrag.

4.2.4 Hypothese 4

De vierde hypothese bestaat uit hypothese 4: *‘Individuen uit gezinnen waarin veel conflicten plaatsvinden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* en sub hypothese 4a: *‘Individuen uit gezinnen met veel ouderlijk conflict zullen vaker crimineel gedrag vertonen’*. De twee groepen ‘crimineel’ en ‘niet crimineel’ zouden dan significant moeten verschillen in de mate van conflict die zij hebben ervaren. De t-test wijst uit dat er bij beiden vormen van conflict significante verschillen zijn tussen de groepen. Bij ouderlijk conflict zijn de resultaten als volgt: $t = -7.884$, $p < .001$. De niet criminelen (gem=1.383, SD=0.423) scoren voor de variabele ouderlijk conflict ongeveer 0.170 punten, 95% CI [0.213-0.128] lager dan de criminelen (gem=1.553 SD=0.538). De resultaten voor familieconflict zijn als volgt: $t = -7.252$, $p < .001$. De niet criminelen (gem=1.999, SD=0.745) scoren voor de variabele familie conflict ongeveer 0.270 punten, 95% CI [0.342-0.196] lager dan de criminelen (gem=2.268, SD=0.889).

Om deze hypothese verder te testen is een logistische lineaire regressieanalyse uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn te vinden in tabel 2 (p.32) als model 4. In dit model zijn de verschillende vormen van conflict getest als voorspeller voor crimineel gedrag. Het effect van ouderlijk conflict op crimineel gedrag was in de verwachte richting ($B = .537$, $SE = .121$) en significant ($p < .001$). Het effect van familie conflict op crimineel gedrag was eveneens in de verwachte richting ($B = .348$, $SE = .072$) en significant ($p < .001$).

Conflict in de familie heeft een positieve relatie met crimineel gedrag. In de hypothesen wordt gesteld dat een hoge mate van conflict leidt tot een verhoogde kans op crimineel gedrag, zowel hypothese 4 als hypothese 4a kunnen dus worden aangenomen.

4.2.5 Hypothese 5

De laatste hypothese luidt als volgt: *‘Transities en conflict hebben geen directe samenhang met crimineel gedrag, dit wordt volledig gemedieerd door sociale bindingen’*. Om de directe effecten van transities en conflict te onderzoeken moet er gekeken worden naar regressiemodel 6. Om inzicht te krijgen in mogelijke indirecte effecten moet er ook gekeken worden naar model 2.

Uit model 2 (tabel 3, p. 33) blijkt dat transities geen significant effect hebben op sociale bindingen, scheiding heeft echter wel een significant effect op sociale bindingen. Ook blijkt uit dit model dat beide vormen van conflict een significant effect hebben op sociale bindingen. In model 5 (tabel 2, p. 32) zijn alle onafhankelijke variabelen gelijktijdig getoetst. Naar aanleiding van de theorie wordt verwacht dat alleen sociale bindingen een significante samenhang zal hebben met crimineel gedrag en dat de andere variabelen gemedieerd worden door sociale bindingen. Model 5 laat echter zien dat zowel transities als ouderlijk conflict een significant effect hebben op crimineel gedrag. Vervolgens worden aan model 5 de controlevariabelen leeftijd, opleiding en geslacht toegevoegd. De resultaten hiervan zijn terug te vinden in model 6 (tabel 2, p. 32). In dit model zijn transities, ouderlijk conflict en familieconflict significant.

De variabele ‘transities’ is geen significante voorspeller voor sociale bindingen, dit blijkt uit de regressieanalyse terug te vinden in model 2 (tabel 3, p. 33). Het effect van algemene transities op criminaliteit verloopt dus niet via sociale bindingen. Modellen 5 en 6 laat echter wel een direct verband zien tussen deze variabele en crimineel gedrag. Transities hebben alleen een direct verband met crimineel gedrag en geen indirect verband via sociale bindingen. Model 2 (tabel 3, p. 33) laat zien dat de variabele scheiding wel een significante voorspeller is voor sociale bindingen. De χ^2 geeft een significant verband tussen scheiding en criminaliteit, al is scheiding in geen enkel regressiemodel een significante voorspeller voor crimineel gedrag. Dit verband wordt dus volledig gemedieerd door sociale bindingen of een van de controlevariabelen. Scheiding heeft alleen een indirect verband met crimineel gedrag.

Model 2 (tabel 3, p. 33) laat zien dat ouderlijk conflict ook een significante voorspeller is voor sociale bindingen. Modellen 5 en 6 (tabel 2, p. 32) laten zien dat er na controle voor sociale bindingen en de controlevariabelen nog steeds een significant verband bestaat. Het verband tussen ouderlijk conflict en criminaliteit verloopt zowel direct, als indirect via sociale bindingen. Uit model 2 (tabel 3, p. 33) blijkt dat familieconflict een significante voorspeller is voor sociale bindingen. Model 4 (tabel 2, p. 32) laat zien dat familieconflict ook significant is verbonden met criminaliteit. In model 5 verliest familieconflict na

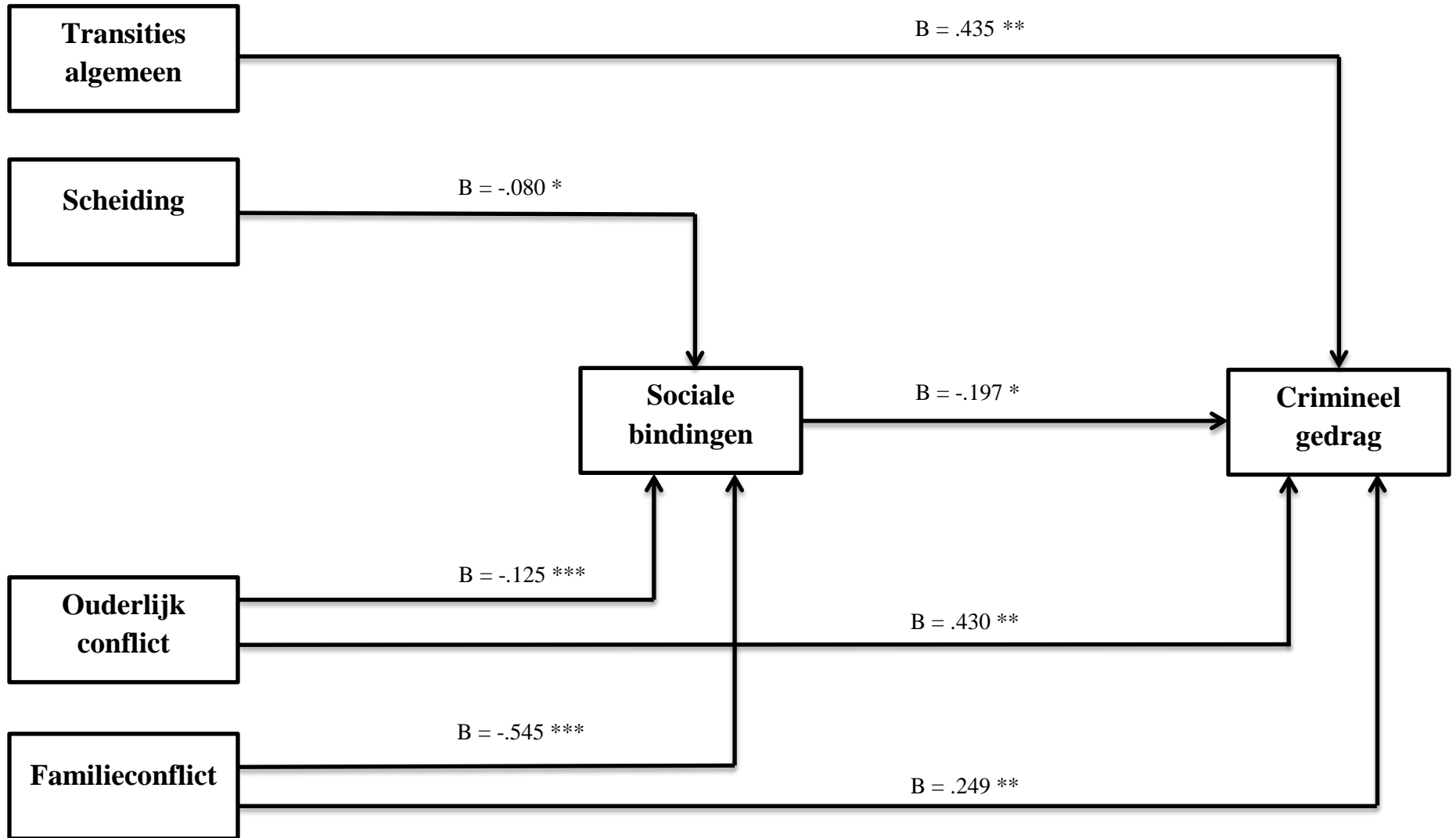
toevoeging van de variabele 'sociale bindingen' zijn significantie, dit suggereert een indirect verband. Het verband tussen familieconflict en criminaliteit verloopt volledig via sociale bindingen, er is geen significant direct verband tussen deze variabelen gevonden. Model 6 (tabel 2 p. 32) geeft echter weer een significant verband tussen familieconflict en crimineel gedrag. Het verband tussen familieconflict en crimineel gedrag verloopt dus gedeeltelijk via sociale bindingen maar er is ook sprake van een direct verband tussen deze variabelen.

De verschillende onafhankelijke variabelen vertonen dus directe, indirecte of zowel directe als indirecte samenhang met crimineel gedrag. Hiermee kan hypothese 5, die veronderstelt dat alle samenhang van de onafhankelijke variabelen met crimineel gedrag via sociale bindingen zal verlopen, grotendeels worden verworpen. Zie figuur 3 voor een schematische weergave van de gevonden resultaten voor hypothese 5.

4.2.6 Verdere interpretatie van de modellen

De Nagelkerke R^2 wordt gebruikt als indicator voor de toename aan verklaringskracht in de modellen. Naarmate er meer voorspellers worden toegevoegd aan het model neemt de Nagelkerke R^2 toe, de verklaringskracht van het model neemt dus toe. In de modellen 1, 3 en 4 waarin de variabelen 'sociale bindingen', 'transities' en 'conflict' steeds los worden getoetst is de gerapporteerde Nagelkerke R^2 nog vrij laag (respectievelijk: .118, .111, .126). In model 5, dat alleen de afhankelijke variabelen bevat zonder controlevariabelen, daalt de Nagelkerke R^2 naar .043. Model 6 geeft na toevoeging van de controlevariabelen een Nagelkerke R^2 van .136. Het complete model heeft dus de grootste verklaringskracht.

Figuur 3. Schematische weergave van de gevonden verbanden uit regressiemodellen 2 en 6.

Significantie niveau's: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

5. Conclusie

In deze studie is onderzoek gedaan naar de invloed van de kwaliteit van sociale bindingen op crimineel gedrag onder leden van het kerngezin. Daarbij is ook gekeken naar de invloed van transities en conflicten op zowel sociale bindingen als op crimineel gedrag. Travis Hirschi noemt verbondenheid met de familie één van de kernelementen van sociale bindingen en stelt dat sterke sociale bindingen een vereiste zijn voor het voorkomen van crimineel gedrag (Hirschi, 1969). Deze theorie is later door Sampson en Laub (1993) uitgebreid tot de theorie die centraal staan in dit onderzoek; de informele sociale controle theorie. Voor deze studie is gebruik gemaakt van data verzameld in het kader van de Netherlands Kinship Panel Study (NKPS), een onderzoek naar de aard en sterkte van familiebanden in Nederland.

De invloed van de kwaliteit van sociale bindingen op crimineel gedrag is onderzocht aan de hand van vijf hypothesen en een tweetal sub hypothesen. Met behulp van deze hypothesen is de onderzoeksvraag: *‘Hoe zijn transities in de familiestructuur, de mate van conflict en de kwaliteit van sociale bindingen in het gezin van invloed op crimineel gedrag?’* beantwoord. De eerste hypothese luidt: *‘Individueen die uit een gezin komen met zwakke sociale bindingen zullen vaker crimineel gedrag vertonen’* en gaat over het effect van sociale bindingen op crimineel gedrag. Dit is in navolging van de informele sociale controle theorie van Sampson en Laub (1993). Deze theorie stelt dat weinig informele sociale controle en het hebben van zwakke sociale bindingen de kans op het vertonen van crimineel gedrag zal vergroten. Een independent sample t-test toont aan dat criminelen significant zwakkere sociale bindingen hebben dan niet-criminelen. Vervolgens zijn een aantal logistische lineaire regressieanalyses uitgevoerd. De resultaten tonen aan dat er een significante samenhang is tussen sociale bindingen en crimineel gedrag, de eerste hypothese kan dus worden bevestigd. Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat sterke sociale bindingen in het gezin een remmende werking hebben op crimineel gedrag onder de leden van het gezin. Deze bevinding is in overeenstemming met de bindingen theorie van Hirschi (1969) en de informele sociale controletheorie van Sampson en Laub (1993).

De tweede hypothese luidt: *‘Transities en conflicten leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin’*. De banden in een familie kunnen veranderen of verdwijnen, dit heet een transitie. Volgens Krohn, Hall & Lizotte (2009) zijn transities in de familiestructuur vrijwel altijd negatief voor de leden van het gezin en in het bijzonder voor kinderen. Een transitie in de familiestructuur leidt tot een verandering in de mate van informele sociale controle, een afname aan informele sociale controle zal volgens Sampson en Laub (1993) leiden tot een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag. Er zijn verschillende soorten transities in de familiestructuur te onderscheiden, in dit onderzoek is er voor gekozen om de specifieke transitie ‘scheiding’ nader te onderzoeken omdat een scheiding duidelijk blijkt geeft van zwakke sociale

bindingen (Juby & Farrington, 2001). De verwachting is dat deze vorm van een transitie een goede voorspeller zal zijn voor crimineel gedrag.

In deze studie is er voor gekozen om een onderscheid te maken tussen twee vormen van conflict, namelijk 'conflict tussen ouders' en 'familieconflict'. Davies en Cummings (1994) stellen dat kinderen die worden blootgesteld aan veel conflicten tussen de ouders hierdoor zullen worden belemmerd in de ontwikkeling. Op de lange termijn zou dit zich kunnen uiten in de vorm van crimineel gedrag, angsten en overmatig middelengebruik. De tweede vorm van conflict die in deze studie is onderzocht is 'familieconflict', hierbij gaat het om conflicten in de gezinssituatie. Volgens Loeber, Stouthamer-Loeber (1986) kan familieconflict ook een negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van het kind, een vijandige sfeer in de gezinssituatie kan volgens hen leiden tot een gevoel van afwijzing bij het kind. Hierdoor zal de kans toenemen dat het kind gedurende de levensloop crimineel gedrag gaat vertonen.

De tweede hypothese is getoetst met behulp van een lineaire regressieanalyse, de resultaten tonen aan dat beide vormen van conflict en de specifieke transitie 'scheiding' een significant negatief effect hebben op sociale bindingen. Transities in de familiestructuur blijken echter geen significant effect te hebben op de kwaliteit van de sociale bindingen. Hieruit kan worden geconcludeerd dat een hogere mate van zowel ouderlijk- als familieconflict zal leiden tot zwakkere sociale bindingen, dit kan resulteren in een grotere kans op crimineel gedrag (Hirschi, 1969; Sampson & Laub, 1993). Ook een scheiding tussen de ouders heeft een significant negatief effect op de kwaliteit van de sociale bindingen, dit komt doordat de banden bij een scheiding altijd moedwillig worden verbroken, bij een transitie hoeft dit echter niet het geval te zijn. In deze studie is geen ondersteuning gevonden voor de verwachting dat een transitie in de familiestructuur zal leiden tot zwakkere sociale bindingen, de hypothese kan dus gedeeltelijk worden bevestigd. Juby en Farrington (2001) stellen dat een transitie niet per definitie een negatief effect heeft op de kwaliteit van sociale bindingen. Volgens Pryor & Richards (2001) zullen negatieve effecten ten gevolge van de transitie uitblijven wanneer de overgebleven familieleden het verlies aan verbondenheid kunnen opvangen.

De derde hypothese luidt: *'Individuen die uit een gezin komen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen'*. Als de bindingen binnen de familie veranderen of verdwijnen wordt gesproken van een transitie, dit heeft vrijwel altijd een negatief effect op de leden van het gezin en vooral op kinderen (Krohn, Hall & Lizotte, 2009). Sub hypothese 3a luidt: *'Individuen die uit gezinnen komen waarin een scheiding heeft plaatsgevonden zullen vaker crimineel gedrag vertonen'*.

Met behulp van Chi-square analyses is het verband tussen het meemaken van een transitie of scheiding en crimineel gedrag getoetst. Er is een significante samenhang gevonden voor zowel het

meemaken van een scheiding en crimineel gedrag als het meemaken van een transitie en crimineel gedrag. Individuen die een transitie in de familiestructuur hebben meegemaakt, zullen een grotere kans hebben op het vertonen van crimineel gedrag, voor individuen die een scheiding hebben meegemaakt geldt hetzelfde. Deze bevindingen komen overeen met de conclusies van Krohn, Hall & Lizotte (2009) en Juby & Farrington (2001). Vervolgens is een logistische lineaire regressieanalyse uitgevoerd, hieruit blijkt dat alleen transities een positief samengang hebben met crimineel gedrag. Dit wil zeggen dat individuen uit gezinnen waarin een transitie van de familiestructuur heeft plaatsgevonden vaker crimineel gedrag zullen vertonen, wederom komt dit overeen met de verwachting en de bevindingen uit eerder onderzoek. De gevonden resultaten voor scheiding zijn niet zoals verwacht, hypothese 3 kan dus worden aangenomen en hypothese 3a kan worden weerlegd.

De vierde hypothese luidt: *‘Individuen uit gezinnen waarin veel conflicten plaatsvinden zullen vaker crimineel gedrag vertonen’*. Volgens Loeber en Loeber-Stouthamer (1986) hebben familieconflicten een negatief effect op de ontwikkeling van het kind en zal dit zelfs kunnen leiden tot crimineel gedrag gedurende de levensloop. Sub hypothese 4a luidt: *‘Individuen uit gezinnen met veel ouderlijk conflict zullen vaker crimineel gedrag vertonen’*, hierin werd getoetst of gezinsleden uit een gezin waarin zich veel conflicten tussen de ouders afspelen vaker crimineel gedrag zullen vertonen. Davies en Cummings (1994) concluderen dat blootstelling aan ouderlijk conflict schadelijk werkt voor de ontwikkeling van het kind, dit kan volgens hen resulteren in crimineel gedrag.

Een independent sample t-test toont aan dat criminelen significant meer familieconflicten en ouderlijke conflicten ervaren dan niet-criminelen, dit resultaat komt overeen met de bevindingen van Loeber & Loeber-Stouthamer (1986) en Davies & Cummings (1994). Vervolgens is een logistische lineaire regressieanalyse uitgevoerd. De resultaten tonen aan dat familieconflict en ouderlijk conflict beiden een significante positieve samengang hebben met crimineel gedrag, dus zowel hypothese 4 als hypothese 4a kunnen worden aangenomen. Dit betekent dat individuen uit gezinnen met veel conflict (zowel ouderlijk conflict als familieconflict) een grotere kans zullen hebben op het vertonen van crimineel gedrag, ook dit is in overeenstemming met de bevindingen uit eerder onderzoek.

De vijfde hypothese luidt: *‘Transities en conflict hebben geen directe samengang met crimineel gedrag, dit wordt volledig gemedieerd door sociale bindingen’*, voor de beantwoording van deze hypothese is een logistische lineaire regressieanalyse uitgevoerd met alle variabelen uit het conceptuele model. Familieconflict en scheiding hebben in dit model niet langer een significante samengang met crimineel gedrag, de oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat deze effecten worden gemedieerd door sociale bindingen. Deze bevinding komt overeen met de bevindingen van Loeber en Loeber-Stouthamer (1986), ze stellen dat familieconflicten een negatief effect hebben op de ontwikkeling van het kind. Dit zal volgens hen

leiden tot zwakkere sociale bindingen in het gezin en kan zelfs resulteren in crimineel gedrag. Dat het meemaken van een scheiding geen direct effect heeft op crimineel gedrag ligt ook in de lijn der verwachting. Eerder werd al gesteld dat een scheiding duidt op zwakke sociale bindingen omdat deze moedwillig worden verbroken. Scheiding leidt tot verzwakte sociale bindingen in het gezin, dit zal volgens de theorie kunnen leiden tot crimineel gedrag.

Vervolgens zijn een aantal controlevariabelen aan dit model toegevoegd die in de criminologie worden gezien als algemene voorspellers voor crimineel gedrag, dit zijn leeftijd, opleiding en geslacht. Opvallend is dat familieconflict na toevoeging van de controlevariabelen weer een significant effect heeft op crimineel gedrag, de verwachting is dat dit het gevolg is van controleren voor geslacht. Davies & Cummings (1994) stellen dat mannen anders omgaan met conflicten in de thuissituatie dan vrouwen, een verklaring voor deze bevinding zou kunnen zijn dat mannen bij conflicten in de thuissituatie vaker geneigd zullen zijn om crimineel gedrag te gaan vertonen.

Een ander opvallend resultaat is dat de variabelen 'transities en 'ouderlijk conflict' nog steeds een directe samenhang vertonen met crimineel gedrag. Dit is in strijd met de verwachting van de (informele) sociale controletheorie. Deze variabelen hebben namelijk, ongeacht de mate van sociale controle, een samenhang met crimineel gedrag. Voor transities is dit mogelijk te verklaren aan de hand van de trauma theorie, deze stelt dat het meemaken van een transitie traumatiserend kan zijn. Hierdoor kunnen kinderen verhoogde stress, of ander normafwijkend gedrag gaan vertonen. Mogelijk is zo'n trauma dermate ingrijpend dat het, los van sociale bindingen, een effect zal hebben op het vertonen van crimineel gedrag.

De bevinding dat 'ouderlijk conflict' een directe samenhang heeft met crimineel gedrag is tegenstrijdig met de sociale controletheorie maar in lijn met eerdere bevindingen. Eerder onderzoek toonde aan dat de impact van ouderlijke conflicten op kinderen dermate groot is dat ze vrijwel altijd leiden tot negatieve uitkomsten in het latere leven van het kind (Fergusson & Horwood, 1998; Davies & Cummings, 1994; Rutter, 1994).

Samenvattend toont dit onderzoek aan dat de mate van sociale controle in het gezin (Sampson & Laub, 1993) en de kwaliteit van de sociale bindingen (Hirschi, 1969) voorspellers zijn voor crimineel gedrag. Het onderzoek laat zien dat de kwaliteit van sociale bindingen, zelfs nadat werd gecontroleerd voor belangrijk voorspellers voor crimineel gedrag, significant samenhangt met crimineel gedrag. De resultaten uit dit onderzoek suggereren dat de familiesfeer heel bepalend kan zijn voor het ontstaan van crimineel gedrag. Sterke sociale bindingen tussen familieleden kan hen ervan weerhouden crimineel gedrag te gaan vertonen. Daarentegen kunnen conflicten in het gezin en transities in de familiestructuur crimineel gedrag juist stimuleren.

6. Discussie

De data gebruikt in dit onderzoek zijn afkomstig van de Netherlands Kinship Panel Study, een onderzoek naar de aard en kwaliteit van sociale bindingen in Nederland. De dataset is steekproefsgewijs en landelijk afgenomen. Ze bevat informatie over een aanzienlijke groep respondenten uit alle bevolkingslagen en regio's van het land. De dataset kent echter ook enkele beperkingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de representativiteit. Zo is de gemiddelde leeftijd 47 en is de groep jongvolwassenen ondervertegenwoordigd. Ook is er een ondervertegenwoordiging van het aantal mannen, 42% van het totaal aantal respondenten is van het mannelijke geslacht. Tot slot is er een ondervertegenwoordiging van alleenstaande vaders en bewoners van zowel de meest landelijke als de meest stedelijke gebieden. Vooral de ondervertegenwoordiging van jongvolwassenen, mannen en bewoners van de meest stedelijke gebieden is voor deze studie problematisch. Deze groepen worden in de criminologie namelijk beschouwd als risicogroepen (Moffit, 1990). Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de voorspellers van crimineel gedrag is het voor vervolgonderzoek van belang een dataset te gebruiken waarin deze groepen niet ondervertegenwoordigd zijn.

Een tweede grote beperking van de NKPS is de beperkte aandacht voor het thema criminaliteit. De operationalisering van crimineel gedrag is gebaseerd op slechts twee vragen, namelijk: 'wel of niet in aanraking geweest met de politie' en 'wel of niet veroordeeld door een strafrechter.' Deze vragen werden geoperationaliseerd naar de dichotome variabele 'crimineel'. Het probleem met deze dichotome variabele is dat zij totaal geen inzicht geeft in de frequentie, de aard en de ernst van het criminele gedrag, noch of er sprake is van continuïteit of discontinuïteit. Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat bepaalde transitie specifieke vormen van crimineel gedrag beter kunnen voorspellen (Pagani, Tremblay, Vitaro, Kerr & McDuff, 2003), dat is in dit onderzoek niet nader te onderzoeken omdat de dichotome variabele 'crimineel' dit niet toelaat. Ook is uit eerder onderzoek gebleken dat het effect van familieprocessen verschilt bij ernstige en minder ernstige delicten (Mack, Leiber & Featherstone, 2007), ook dit kan in deze studie niet nader onderzocht worden door de beperkingen die de dichotome variabele met zich meebrengt. Met een dichotome variabele is het onmogelijk om onderzoek te doen naar specifieke kenmerken en eigenschappen van het criminele gedrag. Toekomstig onderzoek op dit gebied zou kunnen worden uitgebreid door verschillende aspecten van criminaliteit te operationaliseren zodat deze aspecten met elkaar kunnen worden vergeleken.

De variabelen sociale bindingen, familieconflict en ouderlijk conflict zijn in dit onderzoek uitgebreid getoetst. Per variabele zijn meerdere surveyvragen gebruikt voor de operationalisering. Factoranalyses hebben bovendien uitgewezen dat deze vragen samengevoegd konden worden tot een enkele variabele. De variabelen transitie en scheiding zijn echter beiden op een enkele surveyvraag

gebaseerd. Deze twee vragen zijn echter niet op dezelfde wijze gesteld. De vraag naar de scheiding van de biologische ouders leverde een dichotome variabele op, namelijk ‘wel of niet een scheiding meegemaakt’. De vraag naar transities was iets uitgebreider en vroeg naar een verandering in de familiecompositie tussen geboorte en het uit huis gaan van de respondent. Het meenemen van andere vormen van transities was niet mogelijk omdat de dataset hiervoor te beperkt is. Vanwege deze beperking konden alleen transities in het algemeen, en scheiding worden meegenomen. Uit eerder onderzoek is echter gebleken dat niet alle transities dezelfde effecten hebben op criminaliteit (Pagani, Tremblay, Vitaro, Kerr & McDuff, 2003). Voor vervolgonderzoek is het daarom raadzaam om ook een uitgebreider onderscheid te maken tussen verschillende vormen van transities.

Om de (informele) sociale controletheorie te testen is het van belang om veranderingen in de kwaliteit van sociale bindingen gedurende de levensloop mee te nemen. Zo kan worden bepaald of een toe- of afname van de kwaliteit van sociale bindingen crimineel gedrag daadwerkelijk afremt. In deze studie hebben we getracht dit te doen door de levensloopgebeurtenissen ‘meemaken van een transitie’ en ‘meemaken van een scheiding’ mee te nemen. Dit zijn beiden duidelijke indicatoren voor zwakke sociale bindingen. Probleem met analyses van deze variabelen is echter dat de vraag naar transities zich richtte op de periode totdat de respondent op zichzelf ging wonen terwijl scheiding de gehele levensspan omvatte. Dat criminaliteit volgens sommige onderzoekers in de jeugd ontstaat en daarna aanhoudt (Moffit, 1990; Hirschi, 1969; Sampson & Laub, 1993), zou een verklaring kunnen zijn voor de verschillen tussen de variabelen ‘transities’ en ‘scheiding’. Alle respondenten die aangaven een transitie te hebben meegemaakt, hebben dit moeten doorstaan in hun jeugd. Het is te verwachten dat het meemaken van een scheiding een sterkere voorspeller voor crimineel gedrag zou zijn geweest wanneer deze variabele zich uitsluitend zou richten op de periode tot aan het uit huis gaan, dit is immers volgens de theorie de periode waarin criminaliteit ontstaat.

Voor toekomstig onderzoek is het van groot belang om gebruik te maken van een dataset waarin de risicogroepen niet ondervetegenwoordigd zijn, dit zou de representativiteit ten goede komen. Voor een completer beeld van de samenhang tussen de verschillende variabelen is het aan te raden om crimineel gedrag anders te operationaliseren, zodat onderzoek zich kan richten op de aard en de kenmerken van het criminele gedrag. Daarnaast zou een uitbreiding van de variabele ‘transities’ meer inzicht kunnen bieden in de effecten die verschillende vormen van transities teweeg kunnen brengen. Ook kunnen andere indicatoren voor de kwaliteit van sociale bindingen (zoals het krijgen van een partner) van belang zijn bij het verklaren van crimineel gedrag.

7. Referentities

- Akers, R. L. (1998). *Social theory and social structure: A general theory of crime and deviance*. Boston: Northeastern University Press.
- Amato, P. R. (1987). Family processes in one-parent, stepparent, and intact families: The child's point of view. *Journal of Marriage and the Family*, 327-337.
- Aquilino, W. S. (1996). The life course of children born to unmarried mothers: Childhood living arrangements and young adult outcomes. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 293-310.
- Becker, G. S. (1974). Crime and punishment: An economic approach. In: *Essays in the Economics of Crime and Punishment* (pp. 1-54). UMI.
- Brown, S. (2006). Family structure transitions and adolescent wellbeing. *Demography*, 42, 447-461.
- Cernkovich, S. A., & Giordano, P. C. (1987). Family relationships and delinquency. *Criminology*, 25(2), 295-319.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387.
- Demuth, S., & Brown, S. L. (2004). Family structure, family processes, and adolescent delinquency: The significance of parental absence versus parental gender. *Journal of research in crime and delinquency*, 41(1), 58-81.
- Durkheim, E. (1951). *Suicide: a study in sociology* [1897]. Glencoe, Illinois.
- Dykstra, P.A., Kalmijn, M., Knijn, T.C.M., Komter, A.E., Liefbroer, A.C. & Mulder, C.H. (2005). *Codebook of the Netherlands Kinship Panel Study, a multi-actor, multimethod panel study on solidarity in family relationships, Wave 1*. Den Haag, NKPS Working Paper No. 4.
- Elder, G. H. (Ed.). (1985). *Life course dynamics: Trajectories and transitions, 1968-1980* (p. 23). Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Farrington, D. P., Coid, J. W., & West, D. J. (2009). The development of offending from age 8 to age 50: Recent results from the Cambridge Study in Delinquent Development. *Monatsschrift fur Kriminologie und Strafrechtsreform (Journal of Criminology and Penal Reform)*, 92, 160 - 173.
- Farrington, D. P. (2011). Families and crime. *Crime and public policy*, 130-157.
- Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (1998). Exposure to interparental violence in childhood and psychosocial adjustment in young adulthood. *Child abuse & neglect*.
- Glueck, S., & Glueck, E. (1950). Unraveling juvenile delinquency. *Juv. Ct. Judges J.*, 2, 32.
- Haas, H., Farrington, D. P., Killias, M., & Sattar, G. (2004). The impact of different family configurations on delinquency. *British Journal of Criminology*, 44(4), 520-532.

- Henry, B., Moffitt, T. E., Robins, L., & Earls, F. (1993). Early family predictors of child and adolescent antisocial behaviour: Who are the mothers of delinquents?. *Criminal Behaviour and Mental Health*.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Juby, H., & Farrington, D. P. (2001). Disentangling the Link between Disrupted Families and Delinquency Sociodemography, Ethnicity and Risk Behaviours. *British Journal of Criminology*, 41(1), 22-40.
- Kolvin, I., Miller, F. J., Fleeting, M., & Kolvin, P. A. (1988). Social and parenting factors affecting criminal-offence rates. Findings from the Newcastle Thousand Family Study (1947-1980). *The British Journal of Psychiatry*, 152(1), 80-90.
- Krohn, M. D., Hall, G. P., & Lizotte, A. J. (2009). Family transitions and later delinquency and drug use. *Journal of youth and adolescence*, 38(3), pp.
- Laub, J.H. & Sampson, R.J. (1993). *Crime in the making: Pathways and turning points through life*. Cambridge: Harvard University Press.
- Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (1986). Family factors as correlates and predictors of juvenile conduct problems and delinquency. *Crime & Just.*, 7, 29.
- Lombroso, C. (1918). *Crime, its Causes and Remedies*. Boston: Little Brown.
- Mack, K. Y., Leiber, M. J., Featherstone, R. A., & Monserud, M. A. (2007). Reassessing the family-delinquency association: Do family type, family processes, and economic factors make a difference?. *Journal of Criminal Justice*, 35(1), 51-67.
- McCord, J. (1991). Family Relationships, Juvenile Delinquency, and Adult Criminality. *Criminology*, 29(3), 397-417
- Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American sociological review*, 3(5), 672-682.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological review*, 100(4), 674.
- Moffitt, T. E., Ross, S., & Raine, A. (2011). Crime and biology. *Crime and public policy*, 53-87.
- Nagelkerke, N. J. (1991). A note on a general definition of the coefficient of determination. *Biometrika*, 78(3), 691-692.
- Neighbors, B. D., Forehand, R., & Bau, J. J. (1997). Interparental conflict and relations with parents as predictors of young adult functioning. *Development and Psychopathology*, 9(01), 169-187.
- Nye, F. I. (1957). Child adjustment in broken and in unhappy unbroken homes. *Marriage and Family Living*, 19(4), 356-361.

- Pagani, L., Tremblay, R. E., Vitaro, F., Kerr, M., & McDuff, P. (2003). The Impact of Family Transition on the Development of Delinquency in Adolescent Boys: A 9-year Longitudinal Study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39(4), 489-499.
- Pryor, J., & Rodgers, B. (2001). *Children in changing families. Life after parental separation*. Oxford: Blackwell.
- Rutter, M. (1994). Family discord and conduct disorder: Cause, consequence, or correlate?. *Journal of Family Psychology*, 8, 170-170.
- Sampson, Robert J. and John H. Laub. 1990. Crime and Deviance Over the Life Course: The Salience of Adult Social Bonds. *American Sociological Review* 55:609-627.
- Skarðhamar, T. (2009). Family Dissolution and Children's Criminal Careers. *European Journal of Criminology*. 6(3),
- Smith, A., Stewart, D., & Garnier, M. (1825). *Wealth of nations* (Vol. 1, pp. 138-140). BiblioBytes.
- Thornberry, T. P., & Krohn, M. D. (2005). Applying interactional theory to the explanation of continuity and change in antisocial behavior. In D. P. Farrington (Ed.), *Integrated developmental and life-course theories of offending* (pp. 183–209). New Brunswick, NJ: Transaction.
- Ultee, W. C., Arts, W. A., & Flap, H. D. (1992). *Sociologie: vragen, uitspraken, bevindingen*. Wolters-Noordhoff.
- Yochelson, S. & Samenow, S.E. (1976). *The Criminal Personality. Vol. 1: A profile for change*. New York: Jason Aronson.

8. Appendix

Hieronder staan alle vragen uit het NKPS onderzoek weergegeven die zijn gebruikt voor het operationaliseren van de variabelen die in deze studie zijn gebruikt.

Crimineel gedrag:

34. Zijn de volgende dingen u ooit persoonlijk overkomen? En zo ja, was dat in de afgelopen **12 maanden** of langer geleden? Zoals al eerder opgemerkt, worden uw antwoorden vertrouwelijk behandeld.

	nooit gebeurd	wel gebeurd	
		in laatste 12 maanden	langer geleden
Ernstige psychische problemen	1	2	3
Een ernstige lichamelijke ziekte of handicap	1	2	3
In aanraking geweest met politie (niet voor verkeerscontrole)	1	2	3
Een veroordeling door de strafrechter	1	2	3
Verslaving aan alcohol of drugs	1	2	3
Een faillissement of ernstige financiële problemen	1	2	3
Lichamelijk mishandeld of misbruikt	1	2	3

Sociale bindingen:

6. De volgende vragen gaan over de banden in uw familie. We vragen steeds naar de **familie als geheel** en dan naar **uw gezin**, dat wil zeggen uw partner en eventuele kinderen. Als u geen partner en kinderen hebt, vult u in: niet van 'toepassing'.

	helemaal mee eens	mee eens	niet eens, niet oneens	mee oneens	helemaal mee oneens	n.v.t.
De banden tussen de leden van mijn familie zijn heel hecht	1	2	3	4	5	
De banden tussen de leden van mijn gezin zijn heel hecht	1	2	3	4	5	9
Onze familie is meer los zand dan een eenheid	1	2	3	4	5	
Ons gezin is meer los zand dan een eenheid	1	2	3	4	5	9
We houden elkaar in onze familie op de hoogte van de belangrijkste gebeurtenissen	1	2	3	4	5	
We houden elkaar in ons gezin op de hoogte van de belangrijkste gebeurtenissen	1	2	3	4	5	9
De leden van mijn familie zijn erg op elkaar betrokken	1	2	3	4	5	
De leden van mijn gezin zijn erg op elkaar betrokken	1	2	3	4	5	9

Transities:

- B103 Is deze gezinssituatie voordat u zelfstandig ging wonen veranderd?
ENQ: Als de respondent nog thuis woont, gaat het om de situatie tot op heden.
- 1 ja
 - 2 nee → **vraag B201**
 - 3 woont nog steeds bij ouders thuis → **vraag B201**

Scheiding:

- B401 Zijn uw eigen ouders ooit van elkaar gescheiden?
ENQ: Ook uit elkaar gaan van niet-gehuwde ouders meetellen.
- 1 ja
 - 2 nee → **vraag B405**
 - 3 ouders hebben nooit samengeleefd → **vraag B403**

Ouderlijk conflict:

- B610 Bij de volgende vragen kunt u kiezen uit de antwoordmogelijkheden op toonkaart 3.
Kunt u van de volgende dingen zeggen of zij wel eens zijn voorgekomen tussen uw ouders toen u ongeveer 15 jaar oud was?
Hoe vaak kwam het voor dat er felle discussies waren tussen uw ouders?
ENQ: Als een ouder is overleden of als uw ouders uit elkaar zijn gegaan voordat u 15 jaar was, gaat het om de situatie zoals die was vlak voordat uw ouder overleed of uw ouders uit elkaar gingen.
Als de respondent voor zijn of haar achtste jaar is geadopteerd, dan gaan deze vragen over de adoptie-ouders.
- 1 niet
 - 2 een enkele keer
 - 3 meerdere keren
 - 4 ouders van R hebben nooit samengeleefd → **vraag B615**
- B611 Hoe vaak kwam het voor dat de één de ander sterke verwijten maakte?
- 1 niet
 - 2 een enkele keer
 - 3 meerdere keren
- B612 Hoe vaak kwam het voor dat uw ouders een tijd niet meer met elkaar wilden praten?
- 1 niet
 - 2 een enkele keer
 - 3 meerdere keren
- B613 Hoe vaak kwam het voor dat ruzies uit de hand liepen?
- 1 niet
 - 2 een enkele keer
 - 3 meerdere keren
- B614 Hoe vaak kwam het voor dat uw ouders ze een tijdje niet meer bij elkaar woonden?
- 1 niet
 - 2 een enkele keer
 - 3 meerdere keren

Familieconflict:

4. De vragen hieronder gaan over uw familie en vrienden. Als wij het over **familie** hebben moet u steeds denken aan de volgende personen:

- uw partner
- uw kinderen (ook als die bij u in huis wonen)
- uw ouders
- uw broers en zussen
- uw grootouders of kleinkinderen
- uw ooms, tantes, neven en nichten.

Andere familieleden liever **niet** meetellen. Ook uw schoonfamilie telt **niet** mee.

Wilt u voor elke uitspraak aangeven of u het daarmee mee eens of oneens bent.

	helemaal mee eens	mee eens	niet eens, niet oneens	mee oneens	helemaal mee oneens
Ik ben trots op mijn familie	1	2	3	4	5
Ik vind het soms moeilijk om respect te hebben voor mijn familie	1	2	3	4	5
Ik heb wel eens gedacht: was ik maar in een andere familie geboren	1	2	3	4	5
Ik kom uit een waardevolle familie	1	2	3	4	5
Ik geef meer aan mijn familie dan mijn familie aan mij	1	2	3	4	5
Ik vind dat ik meer steun zou moeten krijgen van mijn familie dan ik nu krijg	1	2	3	4	5
Ik krijg voldoende hulp en adviezen van mijn familie	1	2	3	4	5
Als een familielid zich onbehoorlijk gedraagt, dan laten we dat duidelijk merken	1	2	3	4	5
Binnen onze familie wordt veel over elkaar geroddeld	1	2	3	4	5
Er is regelmatig ruzie bij ons in de familie	1	2	3	4	5
Als we allemaal bij elkaar zijn, moet iedereen op zijn tenen lopen	1	2	3	4	5
Als we bij elkaar zijn, is het vrijwel altijd gespannen	1	2	3	4	5
Er is veel narigheid binnen onze familie	1	2	3	4	5

Leeftijd:

- A102 Wat is uw geboortedatum?
– noteer de geboortedatum [dd-mm-jjjj]

Opleiding:

- M104 Wat is de hoogste opleiding die u met een diploma hebt afgerond?
ENQ: Gebruik Toonkaart 2.
- 1 lagere school niet afgemaakt
 - 2 alleen lagere school (incl. vglo)
 - 3 lbo, huishoudschool, lhno
 - 4 mavo, ulo, mulo
 - 5 havo, mms
 - 6 vwo, hbs, atheneum, gymnasium
 - 7 mbo, kmbo
 - 8 hbo, kandidaatsexamen
 - 9 universiteit
 - 10 postacademisch (bv. notariaat, artsexamen, doctorstitel)

Geslacht:

- A101 *ENQ: Noteer het geslacht van de respondent.*
- 1 man
 - 2 vrouw